

Järise hoiuala kaitsekorralduskava 2016–2025

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1 SISSEJUHATUS	5
1.1 Ala iseloomustus	5
1.2 Maakasutus	6
1.3 Huvigrupid	10
1.4 Kaitsekord	10
1.5 Uuritus	10
1.5.1 Läbiviidud uuringud ja inventuurid	10
1.5.2 Riiklik seire	11
1.5.3 Inventuuride ja uuringute vajadus	16
2 VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	17
2.1 Elustik	17
2.1.1 Linnustik	17
2.1.1.1 Karvasjalg-kakk (<i>Aegolius funereus</i>)	19
2.1.1.2 Hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>)	20
2.1.1.3 Laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>)	21
2.1.1.4 Punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	22
2.1.1.5 Roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>)	23
2.1.1.6 Suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>)	24
2.1.1.7 Sookurg (<i>Grus grus</i>)	26
2.1.1.8 Teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	27
2.1.1.9 Hallõgija (<i>Lanius excubitor</i>)	28
2.1.1.10 Öösorr (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	29
2.1.1.11 Musträhn (<i>Dryocopus martius</i>)	30
2.1.1.12 Õõnetuvi (<i>Columba oenas</i>)	31
2.1.1.13 Väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>)	33
2.1.1.14 Hoburästa (<i>Turdus viscivorus</i>)	34
2.1.2 Taimestik	35
2.1.2.1 Sookäpp (<i>Hammarbya paludosa</i>)	35
2.2 Kooslused	36
2.2.1 Loodusdirektiivi elupaigad	36
2.2.1.1 Kalgiveelised järved 3140	38
2.2.1.2 Rabad 7110*	40
2.2.1.3 Siirde- ja õõtsiksood 7140	40
2.2.1.4 Lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood 7210*	42
2.2.1.5 Liigirikkad madalsood 7230	42
2.2.1.6 Vanad looduspõõsad (9010*)	43
2.2.1.7 Vanad laialehised põõsad (9020*)	45
2.2.1.8 Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	46
2.2.1.9 Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	48

3 ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	50
4 KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	51
4.1 Inventuurid, seired, uuringud.....	51
4.1.1 Linnustiku inventuur.....	51
4.1.2 Sookäpa inventuur	51
4.1.3 Sookoosluste inventuur	52
4.2 Hooldus, taastamine, ohjamine	52
4.2.1 Veerežiimi taastamine.....	52
4.2.2 Metsakoosluste järjepidevuse tagamine.....	53
4.3 Taristu, tehnika, loomad	56
4.3.1 Hoiuala välispiiri tähistamine.....	56
4.4 Kavad, eeskirjad.....	56
4.4.1 Kaitse-eeskirja muutmise	56
4.4.2 Kaitsekorralduskava vahehindamine	57
4.4.3 Kaitsekorralduskava uuendamine.....	57
5 EELARVE.....	58
6 KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	59
KASUTATUD KIRJANDUS.....	62
Lisa 1. Kaitse-eeskiri.....	64
Lisa 2. Järise hoiuala kaitseväärtuste koondtabel	67
Lisa 3. Kaitse-eeskirja täiendused.....	71
Lisa 4. Järise hoiuala kaitsealused liigid	72
Lisa 5. Veerežiimi taastamiseks vajalik kraavide sulgemine	74
Lisa 6. Järise hoiuala välismärgistus.....	75
Lisa 7. Järise hoiuala avalikkuse kaasamise koosoleku protokoll	76

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Järise hoiuala kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument hoiuala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi avalikkuse kaasamise koosolek 13. novembril 2014. aastal Saaremaal, Mustjala vallamajas (lisa 7).

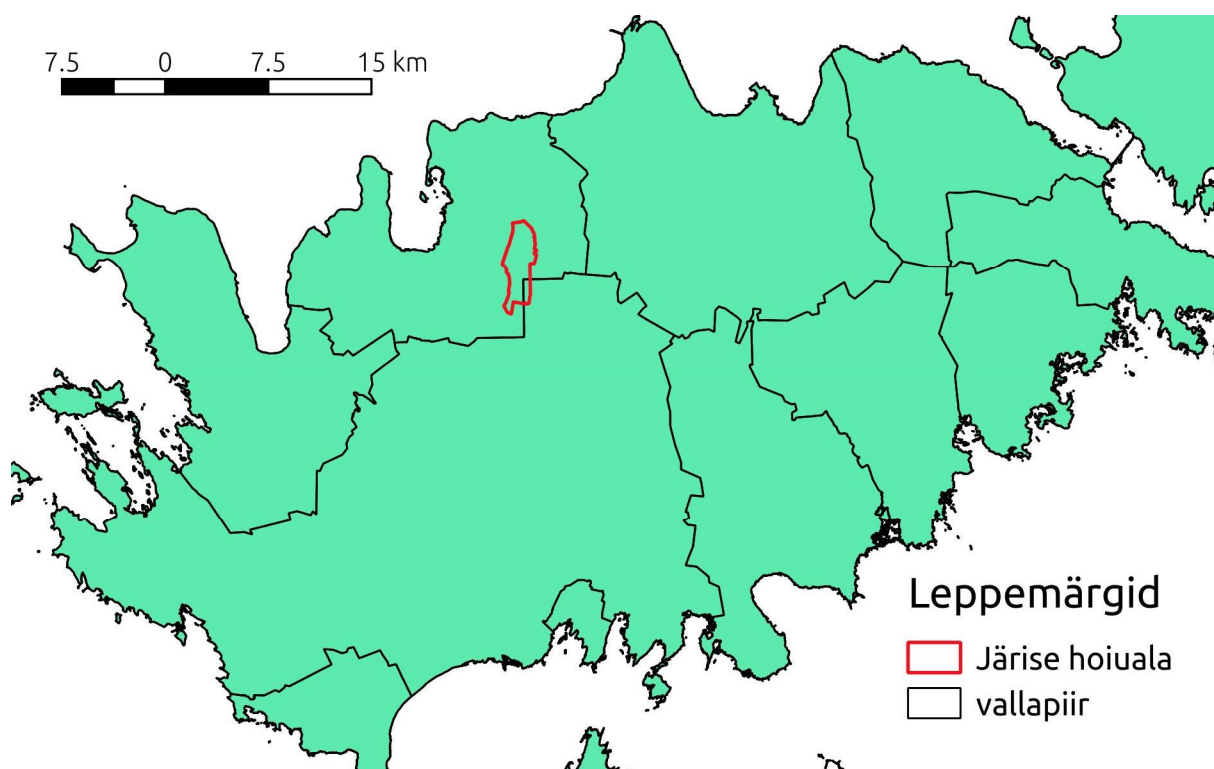
Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist Marii Aksiim (telefon: 452 7755 e-post: marii.aksiim@keskkonnaamet.ee). Kava koostas Heikki Luhamaa, OÜ Neppaja (tel: 5270190, e-post: oy.neppaja@eesti.ee).

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD „RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007-2013“ JA SELLEST TULENEVA „ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA“ PRIORITEETSE SUUNA „SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE“ MEETME „KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS“ PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

1 SISSEJUHATUS

1.1 ALA ISELOOMUSTUS

Järise hoiuala (edaspidi hoiuala või HA) asub Saaremaal Mustjala ja Kaarma vallas Järise, Küdema, Ohtja, Vöhma ja Metsaküla külas (joonis 1). Hoiuala kogupindala on 1058,6 hektarit.

Joonis 1: Järise hoiuala asukoht Saaremaal

Hoiuala maastikes domineerivad märgalakooslused – rabad, madalsood ja õõtsikud. Veekogudest asub siin Järise järv. Ala lääneküljes kulgeb lütemetsade võõnd. Maastikuline mitmekesisus on aluseks ala bioloogilisele mitmekesisusele. Siinsete kaitsealuste liikide hulgas leidub nii veekogudega, märgaladega kui kuivade metsadega seotud liike.

Hoiuala on võetud kaitse alla Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 156 „Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määruse nr 176 “Hoiualade kaitse alla võtmise Saare maakonnas” muutmise”.

Hoiuala kaitse-eesmärgiks on EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) (edaspidi loodusdirektiiv) I lisas nimetatud elupaigatüüpide – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), puisniitude (6530*¹), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodumetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse. Samuti II kaitsekategooria linnuliikide – laululuige (*Cygnus cygnus*) ja karvasjalg-kaku (*Aegolius funereus*) ning III kaitsekategooria linnuliikide – roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*), välja-loorkulli (*Circus cyaneus*), soo-loorkulli (*Circus pygargus*), lõopistriku (*Falco subbuteo*), tedre (*Tetrao tetrix*), sookure (*Grus grus*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), punajalg-tildri (*Tringa totanus*), mudatildri (*Tringa glareola*), musträhni (*Dryocopus martius*), hänilase (*Motacilla flava*) ja hoburästa (*Turdus viscivorus*) elupaikade kaitse.

Hoiuala on ühtlasi ka rahvusvahelise tähtsusega ala Järise loodusala (EE0040407), mis on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 05. augusti 2004. a korraldusega nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri”.

Loodusala kaitse-eesmärk on loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide kaitse. Kaitstavad elupaigatüübid on: vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), puisniidud (6530*), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (7210*), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodumetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Hoiuala valitseja on Keskkonnaamet (KeA).

1.2 MAAKASUTUS

Hoiuala territooriumist moodustab põhikaardi järgi maismaa 968,2 ha ja veeala 90,4 ha. Üle poole pindalast moodustavad metsad ja rabad (tabel 1, joonis 2). Valdav osa maismaast on riigiomandis ning era- ja reformimata maa osakaal jääb alla viie protsendi (tabel 2, joonis 3).

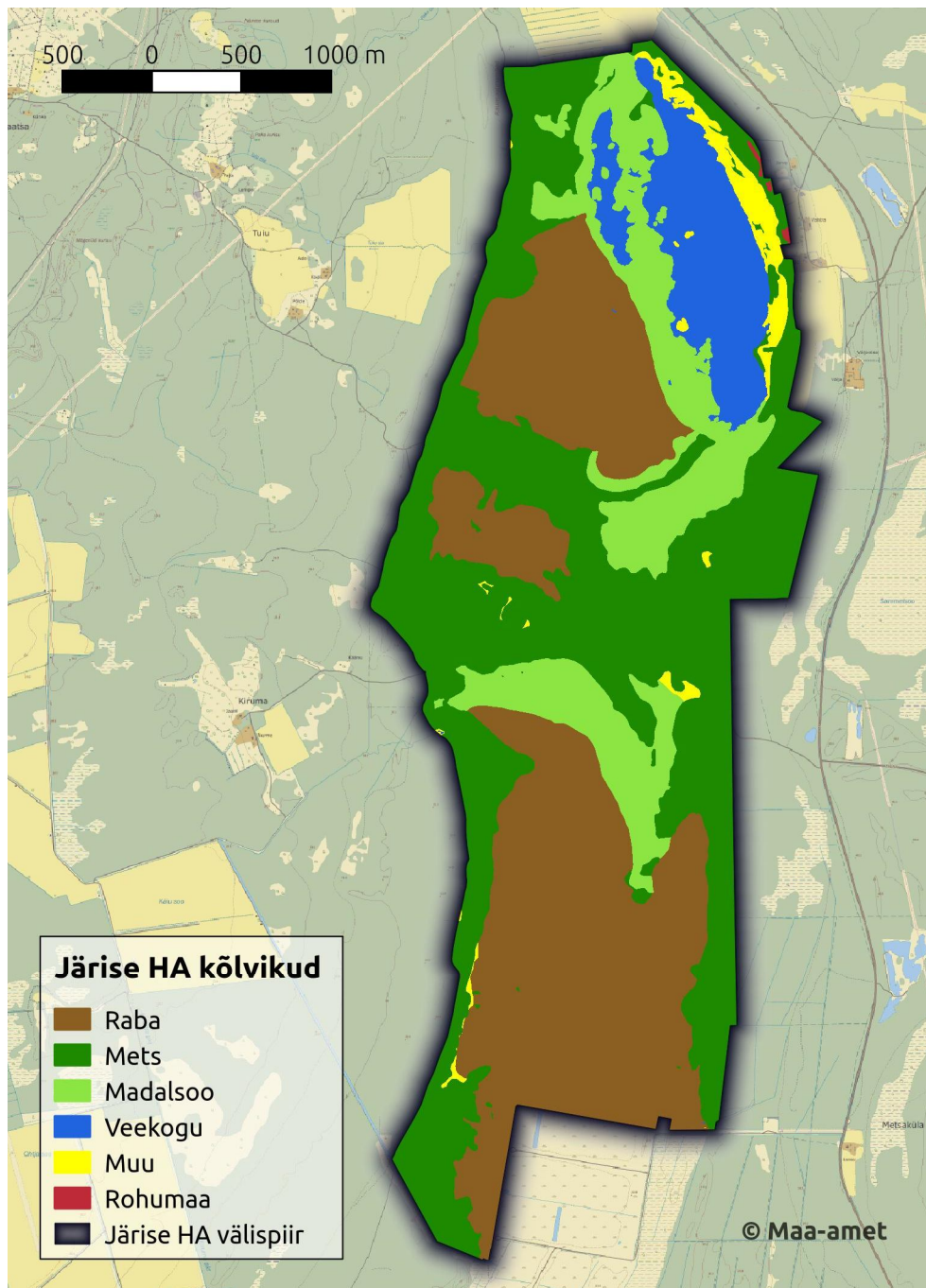
¹ - märk * tähistab esmatähtsaid elupaigatüüpe, mille tagamiseks on EL eriline vastutus seoses sellega, et suur osa antud elupaiga levialast paikneb liikmesriikide territooriumil

Tabel 1: Järise hoiuala pinna kõlvikuline jaotus

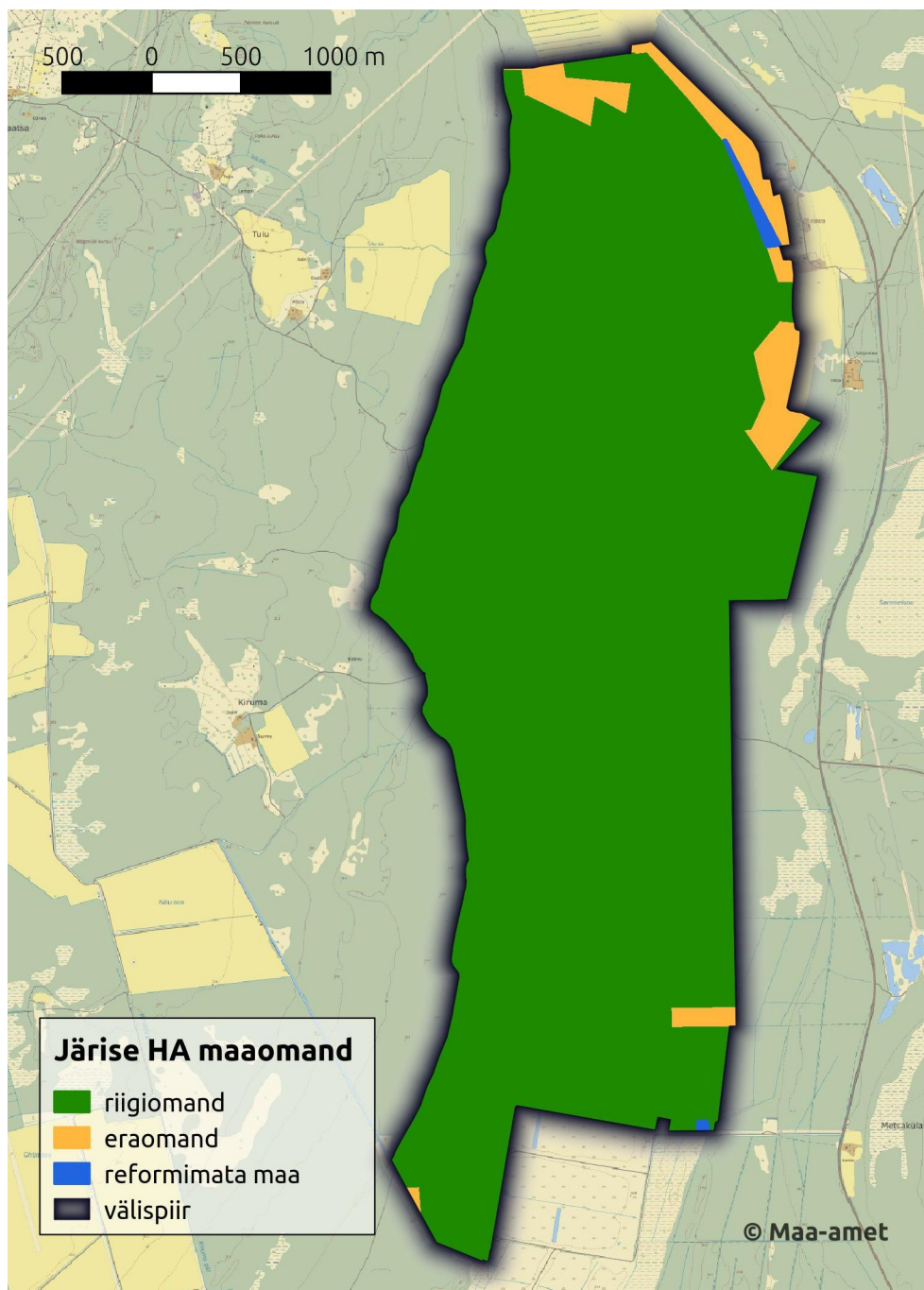
Kõlvik	Pindala (ha)	Osakaal (%)
Madalsoo	147,2	13,9
Mets	413,5	39,1
Muu lage	21,9	2,1
Raba	384,3	36,3
Rohumaa	1,3	0,1
Seisuveekogu	90,4	8,5
Kokku	1058,6	100

Tabel 2: Järise hoiuala maaomand (seisuga oktoober 2014)

Tüüp	Pindala (ha)	Osakaal (%)
Eraomand	46,7	4,4
Riigiomand	1008,6	95,3
Reformimata maa	3,3	0,3
Kokku	1058,6	100

Joonis 2: Järise hoiuala kõlvikuline jaotus (aluskaart: Maa-amet)

Joonis 3: Järise hoiuala maaomandi jaotus (aluskaart: Maa-amet)

1.3 HUVIGRUPID

Hoiualaga on seotud järgmised huvigrupid.

- **Keskkonnaamet** – hoiuala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada eesmärgiks olevate liikide ja elupaikade soodne seisund
- **RMK²** – riigimetsa majandaja ja riigimaade kasutamise korraldaja
- **Harrastuskalastajad** – huvitatud harrastusliku kalapüügi säilimisest Järise järvel
- **Piirkonna elanikud** – marja- ja seenelkäimise koha säilimine

1.4 KAITSEKORD

Järise hoiuala (KLO2000307) piir ja kaitse-eesmärgid on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. aasta määrusega nr 176 „Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas”. Hoiuala kaitsereežiimi määrab looduskaitseaduse § 14, 32 ja 33. Nende kohaselt on hoiualal keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine. Samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi. Keelatud on metsaraie, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist. Ilma hoiuala valitseja loata ei tohi muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava või teostada maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba, rajada üle viie ruutmeetri suurust uut veekogu ega lisaõõta jahiulukeid. Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või looduskaitseaduse §-s 33 sätestatud korras (lisa 1).

1.5 UURITUS

1.5.1 LÄBIVIIDUD UURINGUD JA INVENTUURID

Hoiuala linnustikku on uuritud kahel korral. 2003. aastal riikliku soolinnustiku seire raames ning 2014. aastal on Läänemaa linnuklubi poolt teostatud linnustiku uuring kogu ala ulatuses (Nellis, 2014).

OÜ Metsaruum viis läbi hoiuala elupaigatüüpide osalise inventuuri 2012. aastal.

Hoiuala põhjaosa jääb röövlindude seire Võhma seireruutu.

² - Riigimetsa Majandamise Keskus

Sookooslusi on inventeeritud alates 1993. aastast erinevate Eestimaa Looduse Fondi projektide käigus ning avaldatud trükis Paal ja Leibak (2013).

1.5.2 RIIKLIK SEIRE

Hoiualal paiknevad riikliku seire programmi „Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire” seirejaamad. Kokku seiratakse viide alamprogrammi kuulavas 22 seirepunktis (tabel 3).

Tabel 3: Järise hoiualal asuvad riikliku seire jaamad

Seireprogramm	Alamprogramm	Seirejaama kood	Tüüp	Seirataav objekt	Seire toimumine	Seiresamm
Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire	Röövlinnud	SJA8640000	seirejaam või seireala	Röövlinnud	iga-aastane	iga-aastane
	Madalsoode ja rabade linnustik	SJA1906001	mõõtekoht	Linnustik	2003, 2014	10 aastat
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4802001	mõõtekoht	Taimekooslus	2006	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4802004	mõõtekoht	Taimekooslus	2006	–
	Madalsoode ja rabade linnustik	SJA1906002	mõõtekoht	Linnustik	2003, 2014	10 aastat
	Haned, luiged ja sookurg	SJA7674000	seirejaam või seireala	–	–	–

Seireprogramm	Alamprogramm	Seirejaama kood	Tüüp	Seirataav objekt	Seire toimumine	Seiresamm
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4802003	mõõtekoht	Taimekooslus	2006	–
	Väikejärvede seire	SJA8081000	seirejaam või seireala	Järise järv	–	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4802002	mõõtekoht	Taimekooslus	2006	5 aastat
	Madalsoode ja rabade linnustik	SJA1906000	seirejaam või seireala	Linnustik	2003, 2014	10 aastat
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4802000	seirejaam või seireala	Taimekooslus	2006	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4105001	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–

Seireprogramm	Alamprogramm	Seirejaama kood	Tüüp	Seirataav objekt	Seire toimumine	Seiresamm
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4105002	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4105003	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4944001	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4944002	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4944003	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4944004	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–

Seireprogramm	Alamprogramm	Seirejaama kood	Tüüp	Seiratav objekt	Seire toimumine	Seiresamm
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4944005	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4944006	mõõtekoht	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4105000	seirejaam või seireala	Taimekooslus	2008	–
	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire	SJA4944000	seirejaam või seireala	Taimekooslus	2008	–

1.5.3 INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Hoiualal tuleb jätkata linnustiku inventuuridega. 2024. aastale on planeeritud soolinnustiku ning kaitsealuste linnuliikide inventuur. Sellega jätkatakse 2003. ja 2014. aastal läbiviidud inventuuridega kogutud andmerida ja võimaldab hinnata ajaliselt toimuvaid muutusi hoiuala linnustikus ning kaitsekorralduse efektiivsust.

Kuna hoiuala sookooslused on inventeeritud lapiti perioodidel 1992–2012, siis puudub ülevaade ala sookoosluste seisundist. Seepärast on planeeritud 2024. aastaks kogu ala hõlmav sookoosluste inventuur, mis võimaldab hinnata koosluste seisukorda, täpsustada nende piire ning hinnata kaitsekorralduse efektiivsust.

2 VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Järise hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), puisniitude (6530*), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse. Samuti II kaitsekategooria linnuliikide – laululuige (*Cygnus cygnus*) ja karvasjalg-kaku (*Aegolius funereus*) ning III kaitsekategooria linnuliikide – roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*), välja-loorkulli (*Circus cyaneus*), soo-loorkulli (*Circus pygargus*), lõopistriku (*Falco subbuteo*), tedre (*Tetrao tetrix*), sookure (*Grus grus*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), punajalg-tildri (*Tringa totanus*), mudatildri (*Tringa glareola*), musträhni (*Dryocopus martius*), hänilase (*Motacilla flava*) ja hoburästa (*Turdus viscivorus*) elupaikade kaitse.

Kaitsekorralduskavas analüüsitakse kaitse-eesmärkide seisundit, seatakse eesmärgid nende seisundile kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning analüüsitakse ohutegureid (vt lisa 2).

Lisaks on hoiualalt teada kaitsealustest taimeliikidest lääne-mõõkrohi (*Cladium mariscus*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), harilik porss (*Myrica gale*), kahelehtine käokeel (*Platanthera bifolia*) ja rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*) (lisa 4). Antud liikide puhul on tegemist III kaitsekategooria liikidega ning nende kaitse on tagatud elupaikade kaitsega. Seepärast neile eraldi kaitse-eesmärke ega kaitsekorralduslikke tegevusi ei seata.

2.1 ELUSTIK

Kaitseala elustiku liikidest on paremini uuritud ning suure kaitseväärtusega sinne linnustik (lisa 4) ning kaitsealustest taimeliikidest on tähelepanuväärseim II kaitsekategooria liik sookäpp (*Hammarbya paludosa*).

2.1.1 LINNUSTIK

Hoiuala kaitse-eesmärkidenä on loetletud alal 14 linnuliiki, kelle elupaikasid kaitstakse. Neist liikidest **soo-loorkull** (*Circus pygargus*), **välja-loorkull** (*Circus cyaneus*), **lõopistrik** (*Falco subbuteo*), **mudatilder** (*Tringa glareola*) ja **hänilane** (*Motacilla flava*) on hoiualalt pesitsejatena kadunud ja tuleb kaitse-eesmärkide hulgast välja arvata.

Linnudirektiivi³ lisa I liikidest pesitsevad hoiualal **hüüp** (*Botaurus stellaris*), **öösorr** (*Caprimulgus europaeus*), **väike-kärbsenäpp** (*Ficedula parva*), **punaselg-õgija** (*Lanius collurio*) ja **nõmmelõoke** (*Lullula arborea*). Neist hüübi (II kaitsekategooria), öösorri (III

³ - Euroopa parlamendi ja Euroopa nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta

kaitsekategooria) ja väike-kärbsenäpi (III kaitsekategooria) jaoks on sobilikud elupaigad hoiualal laialt levinud ja seetõttu tehakse ettepanek nad lisada kaitse-eesmärkide hulka.

Nõmmelõoke on hõredate ja lagedate kuivade nõmmede elanik, kes pesitseb hoiuala piiril Tuiu tee äärde jääval vanal raiesmikul. Elupaik kasvab hetkel kinni ja muutub liigile ebasoodsamaks. Kuna kohe hoiuala piiri taga on sobilikke elupaiku piisavalt ning neid tekib raietööde käigus pidevalt juurde, siis ei ole otstarbekas liiki kaitse-eesmärgiks seada. Samuti on punaselg-õgija jaoks hoiuala teisase tähtsusega elupaigaks ja puudub sisuline vajadus tema lisamiseks kaitse-eesmärkide hulka.

Hoiuala kaitse-eesmärkide hulka tuleb lisaks arvata **hallõgija** (*Lanius excubitor*) ja **õõnetuvi** (*Columba oenas*). Mõlemad on III kaitsekategooria liigid, kelle siseriiklikest populatsioonidest pesitseb oluline osa hoiualal (Nellis, 2014).

Üldse on hoiualalt kokku teada 18 kaitsealuse linnuliigi pesitsemine (tabel 4).

Tabel 4: Järise hoiualal pesitsevad kaitsealused linnuliigid (Nellis, 2014).

Liiginimi est	Liiginimi lad	kat ⁴	Hinnanguline paaride arv
Hüüp	<i>Botaurus stellaris</i>	II	1
Laululuik	<i>Cygnus cygnus</i>	II	1
Roo-loorkull	<i>Circus aeruginosus</i>	III	1
Raudkull	<i>Accipiter nisus</i>	III	2–3
Teder	<i>Tetrao tetrix</i>	III	25–30
Sookurg	<i>Grus grus</i>	III	6–8
Rüüt	<i>Pluvialis apricaria</i>	III	2–3
Suurkoovitaja	<i>Numenius arquata</i>	III	2
Punajalg-tilder	<i>Tringa totanus</i>	III	1
Õõnetuvi	<i>Columba oenas</i>	III	2–4

⁴kat – kaitsekategooria

Liiginimi est	Liiginimi lad	kat ⁴	Hinnanguline paaride arv
Karvasjalg-kakk	<i>Aegolius funereus</i>	II	2–3
Öösorr	<i>Caprimulgus europaeus</i>	III	7–10
Musträhn	<i>Dryocopus martius</i>	III	1–3
Nõmmelõoke	<i>Lullula arborea</i>	III	1
Hoburästas	<i>Turdus viscivorus</i>	III	4–8
Väike-kärbsenäpp	<i>Ficedula parva</i>	III	4–6
Punaselg-õgija	<i>Lanius collurio</i>	III	1–2
Hallõgija	<i>Lanius excubitor</i>	III	2

2.1.1.1 KARVASJALG-KAKK (*AEGOLIUS FUNEREUS*)

II kat; KE⁵ – jah; LiD – I

Ta on suure, ümmarguse peaga rästasuurune kakk. Silmad on kollased, näoovaalid ja nokk hele. Keha pealmine pool on tumepruun suurte heledate laikudega. Isas- ja emaslind on sarnased. Karvasjalg-kakk on öise eluviisiga, periooditi ka tõusu ja loojangu ajal tegutsev. Isaslinnud on territoriaalsed, kusjuures tihedama asustuse korral territooriumid ei kattu. Enne paaritumist isased häälitsevad intensiivselt, peale paaritumist teeb isane häält vaid siis, kui emasele pessa süüa toob. Ta peab jahti madalatel okstel või tüvedel istudes, kasutades saagi leidmiseks oma suurepärasest kuulmist. Sööb peamiselt pisinärilisi, harvem kuulub menüüsse ka mõni linnupoeg. Väljaspool pesitsusaega veedab päevad okaspuul hästi varjatult tüve lähedal oksal. Elupaigana eelistab palumetsi. Pesitseb peamiselt vanades suurte rahnide pesades või sobivates looduslikes õõnsustes. Paarid püsivad koos ühe hooaja. Isased jäävad tavaliselt oma pesapiirkonnale aastate vältel truuks (www.eoy.ee).

Täiskurn sisaldab 3–8 muna, mida hautakse 28–29 päeva. Haudub ainult emaslind. Pojad kooruvad munemise järjekorras, silmad avanevad neil 10 päevaselt. Pojad lahkuvad pesast

⁵ - KE – kaitse-eesmärk, LiD – linnudirektiivi lisa, LoA – loodusala eesmärgiks

30–32 päevaselt ja püsivad pesa lähistel umbkaudu 1 nädala. Vanemad hoolitsevad poegade eest veel 4–6 nädala vältel peale pesast lahkumist.

Eestis on ta vähearvukas haudelind, kes on levinud peamiselt Lääne- ja Põhja-Eestis kokku 200–400 paari (Elts jt., 2013).

Hoiualal hinnati 2014. aastal pesitsevate karvasjalg-kakkude paaride arvuks 2–3.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Karvasjalg-kakk pesitseb alal vähemalt kolme paarina.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Karvasjalg-kakk pesitseb alal vähemalt kolme paarina.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on levinud liigile sobivad vanad metsad

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitsežüim	Hoiuala kaitsežüim ei välista metsamajandamist. Karvasjalg-kakule (nagu kõigile metsaliikidele) on vajalik metsa ja metsaga kaetud alade järjepidevus. Liiki ohustab seetõttu ka metsade raiumine tema elupaiga ümbruses	Kaitsežüimi muutmine

2.1.1.2 HÜÜP (*BOTAURUS STELLARIS*)

II kat; KE – ei; LiD – I

Pruuni sulestikuga suur lind, üldpikkusega 70–80 cm ja tiibade siruulatusega 125–135 cm. Nokk on suhteliselt pikk ja odajas, millega ta püüab veest toiduks kalu ja putukaid. Elutsevad roostikega veekogudel, kus teevad pilliroovarte vahele pesad. Liik on polügaamne ning sobival alal võib ühel isaslinnul olla mitme emaslinnuga kurnad. Ta on rändlind, kes saabub Eestisse aprilli algul ning lahkub hiljemalt oktoobri algul.

Ta on väga peituv eluviisiga, keda on võimalik tuvastada kevadel. Sel ajal teeb isaslind iseloomulikku tugevat ja kumisevat hüüdu, mis võib kostuda kilomeetrite kaugusele. Eestis on ta väikesearvuline haudelind, kokku 300–500 paari (Elts jt., 2013).

Hoiualal on hütup hiljutine pesitseja, kelle üks isaslind häälitises 2014. aastal Järise järve äärses roostikus. Liik tuleb lisada kaitse-eesmärkide hulka.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Alal pesitseb vähemalt üks paar hüüpe.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Alal pesitseb vähemalt üks paar hüüpe.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Järise järv vastab hea linnujärve kriteeriumitele. Ta asub loodusmaastikus, on suhteliselt sopistunud, mis suurendab potentsiaalsete elupaikade arvu

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise järvest voolab lääne suunas välja kuivenduskraav. Kuigi antud kraav on osaliselt amortiseerunud, võib oletada selle kuivendavat mõju kevadistel kõrgveeperioodidel, mis alandab järve tasapinda ning kuivendab õõtsikut	Veerežiimi taastamine

2.1.1.3 LAULULUIK (*CYGNUS CYGNUS*)

II kat; KE – jah; LiD – I

Tüüpiliselt metsatundra ja taigavööndi järvede asukas. Üldpikkus on 145–160 cm ja tiibade siruulatus 218–243 cm. Laululuige kaal on 8–15 kg. Pesitseb ta mai lõpul, juunis. Eestis on ta eelkõige läbirändaja ning vähearvukas pesitseja. Eestisse saabub märtsis, läbirändel peatub kevadel kuni mai teise pooleni ja sügisel septembri lõpust novembrini. Rändel peatuvad

luigid nii merel kui ka siseveekogudel. Teadaolevalt pesitseb Eestis 150–200 paari (Elts jt., 2013) laululuiki.

2014. aastal pesitses järvel üks paar laululuiki.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Alal pesitseb vähemalt üks paar laululuiki.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Alal pesitseb vähemalt üks paar laululuiki.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Järise järv vastab hea linnujärve kriteeriumitele. Ta asub loodusmaastikus, on suhteliselt sopistunud, mis suurendab potentsiaalsete elupaikade arvu

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise järvest voolab lääne suunas välja kuivenduskraav. Kuigi antud kraav on osaliselt amortiseerunud, võib oletada selle kuivendavat mõju kevadistel kõrgvee perioodidel, mis alandab järve tasapinda ning kuivendab õõtsikut	Veerežiimi taastamine

2.1.1.4 PUNAJALG-TILDER (*TRINGA TOTANUS*)

III kat; KE – jah; LiD – I

Umbes hakisuurune lind, kes on levinud kogu Euroopas. Eestis on ta üks arvukamaid, ent lokaalselt levinud, kurvitsalisi. Praegusel ajal arvatakse neid Eestis pesitsevat 5000–7000 paari (Elts jt., 2013). Punajalg-tilder on rändlind, kes saabub Eestisse aprilli alguses ja kevadine läbiränne kestab kuni maikuu lõpuni. Lahkub augusti lõpuks, septembri alguseks.

Elupaigana eelistab ta niiskeid rannaniite, samuti ka soiseid sisemaa heinamaid, luhtasid ja rabasid. Toitub selgrootutest loomadest, keda ta püüab mudast noppides või nokaga muda

läbi sonkides. Pesa on seest kõrtega vooderdatud lohk, mis asetseb rohupuhmas. Täiskurnas munetakse mai esimeses pooles ja selles on neli muna. Hauvad ja poegade eest hoolitsevad mõlemad vanemad võrdset ning pojad lennuvõimestuvad juuni lõpust alates. Peamiseks ohuks on sobilike pesitsuspaikade kadumine.

Hoiualal loendati 2014. aastal üks paar punajalg-tildrit.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Punajalg-tilder pesitseb alal vähemalt ühe paarina.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Punajalg-tilder pesitseb alal vähemalt ühe paarina.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Järise järve kallastel asuvad õõtsiksood on liigile sobilikuks elupaigaks

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise järvest voolab lääne suunas välja kuivenduskraav. Kuigi antud kraav on osaliselt amortiseerunud, võib oletada selle kuivendavat mõju kevadistel kõrgvee perioodidel, mis alandab järve tasapinda ning kuivendab õõtsikut, soodustades selle võsastumist	Veerežiimi taastamine

2.1.1.5 ROO-LOORKULL (*CIRCUS AERUGINOSUS*)

III kat; KE – jah; LiD – I

Nad on väga laia levikuga linnud, kes pesitsevad Euroopas, Aasias, Põhja-Aafrikas ja Põhja-Ameerikas. Eestis pesitsevad linnud talvituvad Aafrikas. Saabuvad nad märtsi lõpul aprilli alguses ning lahkuvad septembri lõpus oktoobris.

Kehapikkus on roo-loorkullil 43 kuni 54 cm, tiibade siruulatus 115–130 cm ja kaal isastel 400–650 g ning emastel 500–800 grammi. Lisaks märgatavale suuruse erinevusele erinevad ka emas- ja isaslinnu sulestikud. Isasel domineerib roostepruun, heledamate triipudega tiibadel. Emastel domineerib aga tumepruun värvus ja nende pealagi on kollakas.

Elupaigana eelistavad nad pilliroostikke, mis võivad asuda merelahtedes, madalates jäänukjärvedes või endistel niitudel.

Pesa on roomassiivi ehitatud rookuhil. Täiskurn on pesas juuni alguses ja selles on 3–6 muna. Emaslind haub üksi 31–38 päeva. Pojad lennuvõimestuvad 35–40 päeva möödudes ning saavad suguküpseks kolme aastaselt.

Toituvad nad eelistatult kuni pardisuurustest lindudest ja nende munadest ning poegadest.

Eestis hinnatakse roo-loorkulli arvukuseks 800–1300 paari (Elts jt., 2013).

Hoiualal pesitses 2014. aastal üks paar roo-loorkulle.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Alal pesitseb vähemalt üks paar roo-loorkulle.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Alal pesitseb vähemalt üks paar roo-loorkulle.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Järise järv ja seda ümbritsevad roostikud on liigile sobivaks elupaigaks

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise järvest voolab lääne suunas välja kuivenduskraav. Kuigi antud kraav on osaliselt amortiseerunud, võib oletada selle kuivendavat mõju kevadistel kõrgveeperioodidel, mis alandab järve tasapinda ning kuivendab õõtsikut	Veerežiimi taastamine

2.1.1.6 SUURKOOVITAJA (*NUMENIUS ARQUATA*)

III kat; KE – jah; LiD – II

Suurkoovitaja on Eesti suurim kurvitsaline, kehapikkusega 50–60 cm, tiibade siruulatusega 89–106 cm ja kaaluga kuni 1,3 kg. Jalad on pikad, nokk on väga pikk ja peenike ning üsna tugevasti allapoole kaardunud. Tiivad on piklikud ning üsna terava tipuga. Emaslind on isasest natuke suurem, samuti on ka emaslinnu nokk pikem kui isasel. Sulestik hallikas-pruunikas vöödilise, selja tagumine osa ning saba- ja kõhualune on valged.

Ta on laialt levinud rändlind, kes pesitseb Euroopas ja Aasias. Talvitub Aafrika idarandadel ja Lõuna-Aasias. Eestisse saabub aprillis ning hakkab lahkuma augustis. Põhjapoolsete lindude läbiränne kestab oktoobrini.

Elutseb peamiselt niisketel niitudel, heinamaadel, luhtadel, soodes ja rabades. Tihti võib kohata ka järvede, jõgede ning ojadega külgnevatel niitudel ja karjamaadel. Pika ja kõvera noka abil pääseb ta ligi sellistele kohtadele, mis teistele lindudele jäävad kättesaamatuks. Suurkoovitaja toitub põhiliselt vihmaussidest ja teistest selgrootutest. Tema menüüs on üsna tavalised ka mitmesugused marjad, seemned, molluskid ja koorikloomad. Harvem sööb ta isegi sisalikke ja närilisi.

Pesitsema hakkab aprillis-mais. Pesa rajatakse maapinnale mõnda kuivemasse ja mättalisemasse kohta. Täiskurnas on 4 muna ja haudumine kestab 26–28 päeva. Hauvad mõlemad vanemad. Pojad on pesahülgaajad. Emaslind lahkub pesakonna juurest kui pojad on saanud juba 1–2 nädala vanuseks. Edaspidine poegade eest hoolitsemine jääb isalinnu tööks. Noorlinnud saavad lennuvõimelisteks 32–38 päeva vanuselt ja siis koonduvad suur-koovitajad seltsingutesse ja parvedesse.

Eestis on tegemist hajusalt levinud haudelinnuga, kelle arvukuseks hinnatakse 2000–4000 paari (Elts jt., 2013).

Hoiualal pesitses 2014. aastal kaks paari suurkoovitajaid.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Alal pesitseb vähemalt kaks paari suurkoovitajaid.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Alal pesitseb vähemalt kaks paari suurkoovitajaid.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Alal on laialt levinud lagedad niisked kooslused, mis sobivad liigile elupaigaks

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Avatud soiste maastike kuivendamisel hakkavad need metsastuma, mis vähendab alade sobivust avamaastike lindude jaoks	Veerežiimi taastamine

2.1.1.7 SOOKURG (*GRUS GRUS*)

III kat; KE – jah; LiD – I

Sookurg on levinud Euroopa ja Aasia põhjaosas. Eestis on ta üldlevinud haudelind, kelle koguarvukus on kuni 8000 paari (Elts jt., 2013). Ta on üks Eesti suurimaid linde. Tiiva pikkus on 57–66 cm, tiibade siruulatus 2–2,5 m, kaal 4–7 kg. Keha on hall, hoosuled mustad. Toitub nii väikestest imetajatest, lindudest, putukatest, kahepaiksetest ja roomajatest kui ka taimede seemnetest.

Pesitseb nii soomaastikus, raielankidel kui kaldaroostikes. Pesa läbimõõt on umbes 80 cm ja kõrgus 20–30 cm. Sookurg teeb kord valitud pesaasemele truuks ja võib samal pesaasemel pesitseda mitu aastat järjest. Kurnas on 2, harva 1 või 3 muna. Haudumine algab kohe pärast esimese muna munemist ja kestab 29–30 päeva. Haub peamiselt emaslind, isaslind valvab ümbruskonnas. Hädaohu korral häälitseb ta valjusti, mispeale emaslind hiilib kohe pesast eemale ja tõuseb lendu.

Hoiualal pesitses 2014. aastal 6–8 paari sookurgi.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Alal pesitseb vähemalt kaheksa paari sookurgi.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Alal pesitseb vähemalt kaheksa paari sookurgi.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on ulatuslikult levinud liigile sobilikud elupaigad – rabad, õõtsik- ja madalsood

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Avatud soiste maastike kuivendamisel hakkavad need metsastuma, mis vähendab alade sobivust avamaastike lindude jaoks	Veerežiimi taastamine

2.1.1.8 TEDER (*TETRAO TETRIX*)

III kat; KE – jah; LiD – I

Teder on tüüpiline soometsade ja soode elanik. Eestis on teder kiirelt kahaneva arvukusega liik, kelle arvukuseks hinnatakse veel 4000–6000 lindu (Elts jt., 2013).

Tedrel on selgelt välja kujunenud suguline dimorfism. Isaslind on musta sulestikuga, millel kohati on sinakas või rohekas helk. Valgeid sulgi on sabal ja tiibadel. Emaslind on ühtlaselt viiruline ookerpruun või ruskjashall. Noorlinnud on sulestikult emaslinnu sarnased. Isaslind kaalub umbes 1,3–1,6 kg, emaslind 0,7–1 kg. Lendab kiiresti ja kergelt, tiibadega kiiresti vehkides.

Pesitseb madal- ja siirdesoodes ning metsaservades. Polügaamne liik, kellele on iseloomulikud rituaalsed turniirid. Emaslinnud polsterdavad pesaks maapinna lohu, mis on kanarbiku sees hästi peidus. Kurnas on aprilli lõpus 6–12 muna. Haub ainult emaslind ja haudumine kestab 24–29 päeva. Pojad saavad lennuvõimeliseks 15–20 päevaga.

Hoiualal mängib kevadeti 25–30 tedrekukke. See moodustab 0,5% liigi Eesti populatsioonist. Kuna tedre arvukus on viimastel kümnenditel oluliselt vähenenud (vt Elts jt., 2013, 2009, 2003), on oluline siinse tedrepopulatsiooni püsimine stabiilsena.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiuala tedremängudes on kokku vähemalt 30 tedrekukke.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiuala tedremängudes on kokku vähemalt 30 tedrekukke.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on ulatuslikult levinud liigile sobilikud elupaigad – rabad, õõtsik- ja madalsood

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Avatud soiste maastike kuivendamisel hakkavad need metsastuma, mis vähendab alade sobivust avamaastike lindude jaoks	Veerežiimi taastamine

2.1.1.9 HALLÕGIJA (*LANIUS EXCUBITOR*)

III kat; KE – ei; LiD – ei

Eestis üldlevinud harv haudelind ja talikülaline, kelle pesitsuspaaride arv on 300–500 (Elts jt., 2013). Ta on üks suurimaid õgijad üldpikkusega 24 cm ja kaaluga 68–75 grammi. Seljaosa on ühtlaselt tuhkhall, kõhupool valge või kergelt hallikas. Tiivad on mustad ühekahe küüdusega. Tiivaotsad on valge või ookrikarva servaga. Laul on tasane sädin, sageli kahesilbiline siutumine. Elutseb suurte põõsastega või hõreda puisturindega maastikul. Levila põhjaosas pesitseb ta rabadel, niitudel, jõelammidel ja põõsastega kaetud mäenõlvadel. Sageli võib teda näha istumas puu või põõsa ladvas.

Toitumiselt sarnaneb hallõgija kullilistega. Sööb valdavalt väikesi linde, pisinärlisi, väikesi roomajaid ja kahepaikseid, vähem suuri putukaid. Varub toitu, torgates saagi teravate okste ja astelde otsa või surudes oksaharusse.

Pesitsusaeg kestab aprillist augustini. Pesa rajab ta tavaliselt 2–7 meetri kõrgusele. Munad on rohekashallid pruunide tähnidega. Kurnas on enamasti 5–7 muna, mida emaslind haub 15 päeva. Isaslind valvab ja kaitseb pesa ning toidab emast. Seejärel toidavad mõlemad vanemad 19–20 päeva poegi. Sügisränne talvitumisaladele toimub oktoobris.

Hoiualal pesitses 2014. aastal kaks paari halliõgijaid.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hallõgija pesitseb alal vähemalt kahe paarina.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hallõgija pesitseb alal vähemalt kahe paarina.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on ulatuslikult levinud liigile sobilikud elupaigad – rabad, õõtsik- ja madalsood

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Soode kuivendamisel hakkavad need metsastuma, mis vähendab nende sobivust liigi jaoks	Veerežiimi taastamine

2.1.1.10 ÖÖSORR (*CAPRIMULGUS EUROPAEUS*)

III kat; KE – ei; LiD – I

Ta on levinud suuremas osas Euroopast ja parasvöötme Aasiast, samuti Loode-Aafrika rannikul. Ta on rändlind, kes talvitub Aafrikas Saharast lõuna pool. Eestis üldlevinud haudelind, kelle arvukust hinnatakse 10 000–20 000 paarile (Elts jt., 2013). Kuid kuna tegemist on öise eluviisiga linnuga, siis teatakse teda vähe.

Kehapikkus on 26–28 cm, tiiva pikkus 17,5–20 cm, kaal ligi 75 g. Öösorri ülapiil on pruunikashall tumedate tähnide, mustjate triipudega ja roostekarva varjundiga. Keha alapool on ookrivärvi, peente mustjaspruunide vöötidega. Kurgualuse külgedel on kummaldi pool valge laik. Nokk on väga lai, aga nokk ise lühike ja kerge. Suud ümbritsevad harjassuled. Silmad on suured. Tiivad on kitsad, lend kiire ja käratu. Jalad on väga lühikesed, varbad on nõrgad.

Öösorr saabub meile mai algul. Elupaigana eelistab hõredaid puistuid ja kuivi männikuid. Pesa ei ehita, vaid muneb munad sambla sisse, varisenud lehtedele ja okastele või isegi paljale maapinnale. Kurnas on 2 muna, millel on valgel taustal helehallid ja pruunikad laigud. Iseloomulikud on videvikus toimuvad paarimismängud. Nende käigus on kuulda tasast laulu, mis meenutab kassi nurrumist. Isaslind laseb oma ühetoonilist laulu kuuldavale kuni 5

minutit ja lõpetab selle terava hüüdega, mida korratakse 4–5 korda. Seejärel kostab tiibade laksutamist.

Hauduma hakkab öösorr kohe pärast esimese muna munemist. Vaheldumisi hauvad mõlemad vanemad. Haudumine vältab 17–18 päeva.

Toitub lendavatest putukatest, keda püüab pärani avatud suuga lennates. Toitub hommiku- ja õhtuhämaruses tund või poolteist korraga.

Hoiualal hinnati öösorride arvukuseks 2014. aastal 7–10 paari.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Alal pesitseb vähemalt kümme paari öösorre.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Alal pesitseb vähemalt kümme paari öösorre.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on laialt levinud liigile sobivad luitemännikud ning puisrabad

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitseeriim	Hoiuala kaitseeriim ei välista metsamajandamist. Metsaliikidele on vajalik sobiliku metsatüübi ja üldiselt metsaga kaetud alade järjepidevus. Metsaliike ohustab seetõttu ka tema elupaiga ümbruses toimuv metsaraie	Kaitseeriimi muutmise

2.1.1.11 MÜSTRÄHN (*DRYOCOPUS MARTIUS*)

III kat; KE – jah; LiD – I

Musträhn on suurim rähn Eestis. Mõlemad sugupooled on üleni mustad, kuid neid eristab see, et isasel on terve pealagi punane, aga emaslinnul on ainult väike punane kuklalaik.

Elutseb mitmesugustes metsades, kusjuures sobivad nii puhtad männikud kui ka lehtmetsad. Oluline on suuretüveliste puude olemasolu. Enamasti on tegemist paigalinnuga, kellel esineb sügisei hulguliikumist. Toitub erinevatest puidus elavates putukatest.

Pesaõõnsuse raiub ise eelistatult suure männi või haava tüvesse. Tavaliselt 8–12 meetri kõrgusele. Pesitsusaeg kestab märtsist juunini. Emaslind muneb pesaõõnsuse põhja 2–6 muna. Haudumisaeg on 12–14 päeva, hauvad mõlemad vanalinnud. Pojad saavad lennuvõimeliseks 27–28 päeva vanuselt, misjärel nad lahkuvad pesast.

Eestis on tegemist laialt levinud haudelinnuga kokku 6000–9000 paari (Elts jt., 2013).

Hoiualal hinnati 2014. aastal muusträhni arvukuseks 1–3 paari.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Musträhn pesitseb alal vähemalt kolme paarina.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Musträhn pesitseb alal vähemalt kolme paarina.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on levinud liigile sobivad vanad metsad

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitsereežiim	Hoiuala kaitsereežiim ei välista metsamajandamist. Metsaliikidele on vajalik sobiliku metsatüübi ja üldiselt metsaga kaetud alade järjepidevus. Metsaliike ohustab seetõttu ka tema elupaiga ümbruses toimuv metsaraie	Kaitsereežiimi muutmine

2.1.1.12 ÕÕNETUVI (*COLUMBA OENAS*)

III kat; KE – ei; LiD – II

Umbes haki suurune lind, kelle sulestiku üldvärv on hallikassinine. Keha alapool on tumedam ja selg pruunika varjundiga. Sulestiku muudab erksamaks veinipunane laik kaelal ja rinnal ning rohekad laigud mõlemal pool kaela. Tiiva- ja sabaotsad on tumepruunid.

Rändlind, kes saabub märtsis ning lahkub oktoobris talvitusaladele Kesk-Euroopas. Levinud Euroopas, Lääne-Aasias ja Loode-Aafrikas. Eestis on õõnetuvi lokaalselt levinud peamiselt Kesk-, Lääne- ja Lõuna-Eestis.

Elupaigaks valib vanemaealisi puistusi, kus leidub pesaõõnsusi. Pesaõõnsusteks sobivad kõik rähnide raiutud õõnsused. Pesitsustiheduse määrab sobilike pesaõõnsuste paiknemine. Toitub madala rohuga aladel. Paaegu eranditult taimtoiduline, toitudes puude ja rohttaimede seemnetest, marjadest, pähklitest, viljadest ja noorest rohust.

Täiskurn koosneb kahest munast, mida hauvad mõlemad vanalinnud 21–23 päeva. Poegi toidetakse neli nädalat ja hiljemalt toitumise lõpuks on pojad lennuvõimelised. Sageli on õõnestuvidel kohe esimese järgi ka teine kurn.

Eestis on arvukus viimastel kümnenditel tugevalt vähenenud ja kaasajal pesitseb neid veel 500–1000 paari (Elts jt., 2013).

Hoiualalt hinnati 2014. aastal õõnetuvi arvukuseks 2–4 paari.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Õõnetuvi pesitseb alal vähemalt nelja paarina.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Õõnetuvi pesitseb alal vähemalt nelja paarina.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on levinud liigile sobivad vanad metsad

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
--------------	-------------	-----------------------------------

Ebapiisav kaitsereežiim	Hoiuala kaitsereežiim ei välista metsamajandamist. Metsaliikidele on vajalik sobiliku metsatüübi ja üldiselt metsaga kaetud alade järjepidevus. Metsaliike ohustab seetõttu ka tema elupaiga ümbruses toimuv metsaraie	Kaitsereežiimi muutmine
-------------------------	--	-------------------------

2.1.1.13 VÄIKE-KÄRBSENÄPP (*FICEDULA PARVA*)

III kat; KE – ei; LiD – I

Ta on Eesti kõige väiksem kärbsenäpp. Saabub siia tavaliselt mai keskel ja lahkub augustis-septembris. Elupaigana eelistab tihedamaid metsi kuusikuid ja kuuse-segametsi.

Pesa ehitab emaslind üksi sobivasse puuõõnsusesse või tüveharude vahele. Pesamaterjalina kasutab ta põhiliselt rohelist sammalt, aga ka kuivi puulehti, kõrsi ja taimevilla. Pesas olevad munad on valged, kirjatud punapruunide tähnidega. Täiskurn sisaldab 5–7 muna ning neid hautakse emaslinnu poolt 13–14 päeva. Pojad on pesahoidjad ja lahkuvad pesast kahenädalastena. Algul peituvad nad madalasse padrikusse, hiljem liiguvad vanemate juhtimisel kaugemale.

Väike-kärbsenäpid on peamiselt putuktoidulised. Saaki tabavad nad otse õhust, samuti ostivad putukaid ja tõuke puulehtdelt ning harvem toituvad ka marjadest.

Eestis hinnatakse pesitsevat 60 000–100 000 paari väike-kärbsenäppe (Elts jt., 2013).

Hoiualal hinnati 2014. aastal väike-kärbsenäpi arvukuseks 4–6 paari.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Väike-kärbsenäpp pesitseb alal vähemalt kuue paarina.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Väike-kärbsenäpp pesitseb alal vähemalt kuue paarina.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on levinud liigile sobivad vanad metsad

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitsežiim	Hoiuala kaitsežiim ei välista metsamajandamist. Metsaliikidele on vajalik sobiliku metsatüübi ja üleüldiselt metsaga kaetud alade järjepidevus. Metsaliike ohustab seetõttu ka tema elupaiga ümbruses toimuv metsaraie	Kaitsežiimi muutmine

2.1.1.14 HOBURÄSTAS (*TURDUS VISCIVORUS*)

III kat; KE – jah; LiD – II

Hoburästas on Eesti suurim rästas. Leviala hõlmab Euroopa ja Lääne-Aasia. Talvitusalaad asuvad Loode-Aafrikas ja Lääne-Euroopas. Üldmuljelt on ta kahvatu, ülapiil pruun, alapiil kollakas või valge, tihedate ümarate tähnidega. Isas- ja emaslind ei erine välimuselt. Rändlind, kes saabub märtsi lõpul või aprilli alguses ning lahkub augusti lõpust oktoobri keskpaigani. Elupaigana eelistab kuivi valgusküllaseid männikuid, aga leidub ka rabamännikutes ja männi-kuuse segametsades. Toiduks on tal putukad, ussid ja sügisel ka marjad ja seemned, mida otsib maapinnalt.

Ta ei tegutse suurtes parvedes ja on küllaltki varjuline metsalind. Maas kulgeb suurte hüpetega, hoides pea ja keha püstiselt. Teiste rästastega seltsib harva. Laul sarnaneb musträsta laulule, kuid on kiirem ja lihtsam. Laulab tavaliselt kõrgel puu otsas, vahel ka lennul. Laulmist alustab ta rästastest kõige viimasena ja õhtul lõpetab laulmise enne päikeseloojangut. Lauluperiood on lühike ja lõpeb juba juuni algul.

Pesapuuna eelistab mändi, kuhu emaslind ehitab oksaharude vahele või külgoxale pesa. Paarid pesitsevad hajusalt. Täiskurn koosneb 4–6 munast. Emaslind haub 12–15 päeva. Poegi toidavad mõlemad vanalinnud. Pojad saavad lennuvõimelisteks 13–16 päeva peale koorumist.

Eestis on hoburästas üldlevinud haudelind, kelle arvukust hinnatakse 25 000–35 000 paarile (Elts jt., 2013).

Hoiualal hinnati 2014. aastal hoburästa arvukuseks 4–8 paari.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline

Hoburästas pesitseb alal vähemalt kaheksa paarina.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoburastas pesitseb alal vähemalt kaheksa paarina.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on levinud liigile sobivad vanad metsad

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitsereežiim	Hoiuala kaitsereežiim ei välista metsamajandamist. Metsaliikidele on vajalik sobiliku metsatüübi ja üldiselt metsaga kaetud alade järjepidevus. Metsaliike ohustab seetõttu ka tema elupaiga ümbruses toimuv metsaraie	Kaitsereežiimi muutmine

2.1.2 TAIMESTIK

2.1.2.1 SOOKÄPP (*HAMMARBYA PALUDOSA*)

II kat; KE – ei

Sookäpp on Euroopa väikseim orhidee. Ta on üleni roheline, mis muudab ta leidmise keeruliseks. Kõrgus varieerub 5–20 cm, 8–30 õiega õiekobar moodustab sellest kuni poole. Õitseb juulis ja augustis. Lehti on tavaliselt kolm, ülemine neist suurimana kuni 4 cm pikk ja 1 cm lai. Iseloomulik on uute mugulate moodustumine vanadest mugulatest kõrgemale. Selline ülespoole suunatud liikumine võimaldab tal edukalt kasvada turbasambla sees. Kasvab soodes, rabades ja järveäärsetel õõtsikutel (<http://www.orhidee.ee/index.php?id=41>).

Saaremaal leidub sookäppa vaid paaris kohas. Järise leiukohas loendati 2014. aasta suvel 100 isendit, mis muudab ta maakonna esinduslikeimaks leiukohaks. See annab põhjuse liigi ala kaitse-eesmärkide hulka lisada.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Sookäpa populatsiooni suurus alal on vähemalt 100 isendit

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Sookäpa populatsiooni suurus alal on vähemalt 100 isendit

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Soodsad tingimused	Hoiualal on levinud liigile sobivad sookooslused

2.2 KOOSLUSED

Hoiualal on kaitse-eesmärkideks ja/või inventeeritud kokku 11 loodusdirektiivi elupaigatüüpi (tabel 5, joonis 4). Elupaigatüüpide koondtabel põhineb Metsaruum OÜ poolt 2012. aastal läbiviidud metsaelupaigatüüpide inventuuri andmetel, millest välja jäänud pinna andmestik pärineb Natura 2001. aasta elupaigatüüpide inventuurist.

Kaitse-eesmärgiks olevaid **puisniite (6530*)** ja **rohunditerikkad kuusikud (9050)** hoiualal ei esine. Seetõttu tuleb antud elupaigatüübid kaitse-eesmärkide hulgast välja arvata ja samuti viia parandused sisse keskkonnaaregistrisse.

Natura standardandmebaasis märgitud **nokkheinakooslused (7150)** levivad rabakooslustes älvastes. Eestis neid eraldi elupaigatüübina ei käsitleta, vaid vaadatakse üheskoos rabadega (7110*) (Paal, 2007). Seepärast ei ole neid kaitsealalt inventeeritud. Koosluse kaitse on seotud otseselt rabade seisundiga.

2.2.1 LOODUSDIREKTIIVI ELUPAIGAD

Hoiuala elupaigatüüpide kaardiinfo pärineb keskkonnaaregistrisse kantud elupaigatüüpidest ning 2012. aastal OÜ Metsaruum poolt läbi viidud elupaikade inventuurist. Kokku on inventuuridega kaetud 1052,1 hektarit, millest elupaigatüübina kvalifitseerus 773,2 hektarit (vt tabel 5, joonis 4).

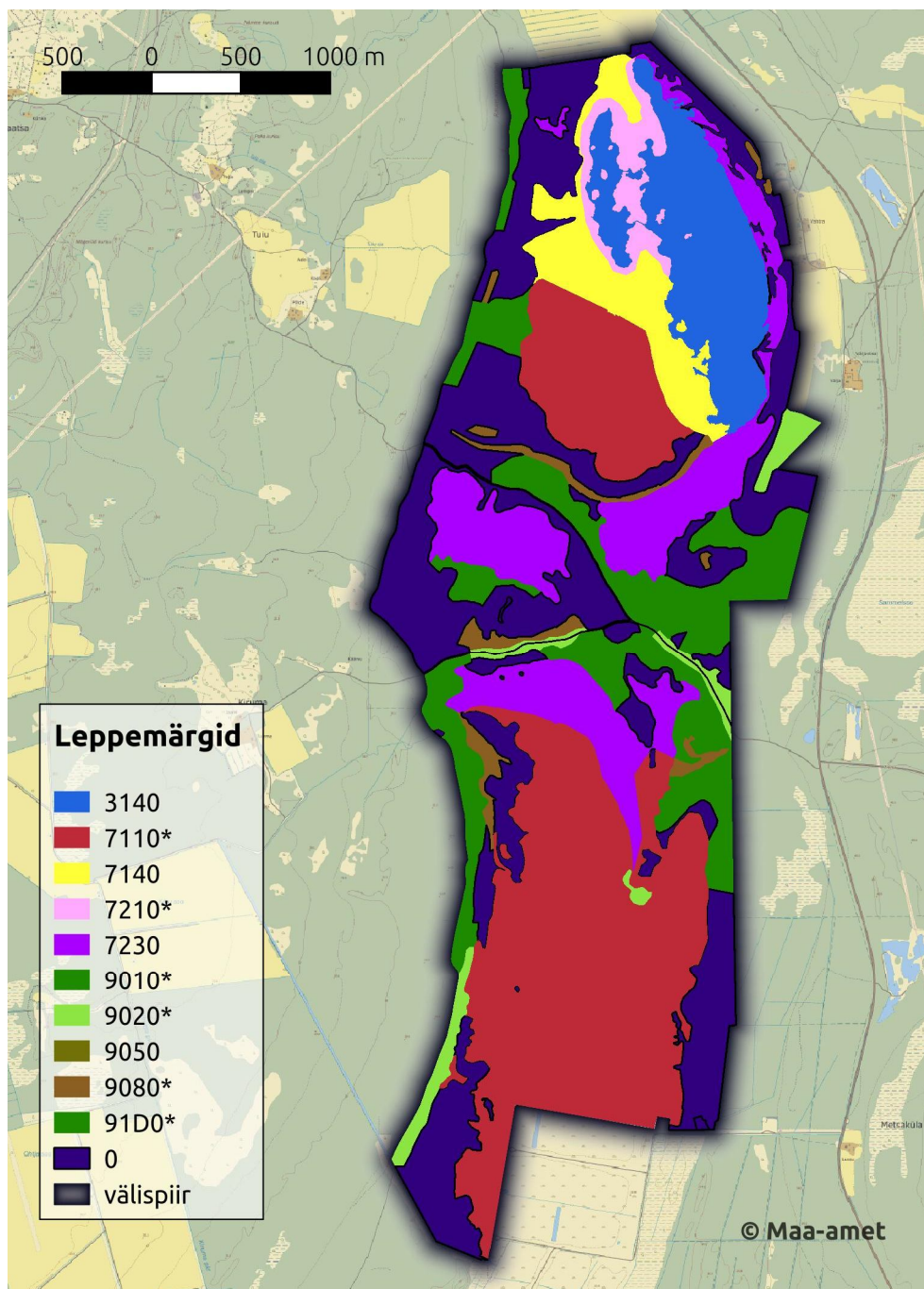
Lisaks on kirjeldatud piirkonna soid Paal ja Leibak (2013). Selle alusel on piirkonnas asuvad soomassiivid hea ja väga hea esinduslikkuse- ning kõrge kaitseväärtusega.

Tabel 5: Elupaigatüübid Järise hoiualal

Kood	Elupaigatüüp	Hoiuala eesmärk	Natura standard-andmebaasis		Inventuuride andmetel	
			Esinduslikkus ⁶	Pindala (ha)	Esinduslikkus	Pindala (ha)
3140	Kalgiveelised järved	jah	A	91	A	89,7
6530*	Puisniidud	jah	C	3,7	-	-
7110*	Rabad	jah	A	203	A B	168,2 133,7
7140	Siirde- ja õõtsiksood	jah	A	25	B	50,9
7150	Nokkheinakooslused		B	0	- ⁷	-
7210*	Lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madal-sood	jah	B	46	B	22,3
7230	Liigirikkad madal-sood	jah	A	131	A C	125,5 1,4
9010*	Vanad loodusmetsad	jah	A	135	A p	0,3 122,3
9020*	Vanad laialehised metsad	jah	B	61	C	23
9050	Rohunditerikkad kuusikud	jah	B	41		0
9080*	Soostuvad ja soo-lehtmetsad	jah	C	96	B C	0,9 20,7
91D0*	Siirdesoo- ja rabametsad	jah	B	111	B C	6,5 7,8
0						278,9
KOKKU						1052,1

⁶A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne (soodsa te olude jätkumisel kujuneb elupaigatüübile vastavaks lähikümnendite jooksul)

⁷elupaigatüüpi loetakse Eestis rabade osaks ja eraldi ei inventeerita (Paal, 2007)

Joonis 4: Järise hoiuala elupaigatüübid (aluskaart: Maa-amet)

2.2.1.1 KALGIVEELISED JÄRVED 3140

Suhteliselt toitevaesed, enamasti väga selge veega lubja- ja humiainete rikkad järved. Veevärvus võib olla sinisest ja rohekast kuni kollase või pruunini. Põhi on kaetud mändvetikate (*Chara* spp.) ja nitellide (*Nitella* spp.) vaibaga. Osad selle elupaigatüübi järved

on humiinainete või kergesti lagunevate orgaaniliste ühendite reostuse tõttu muutunud segatoitelisteks (Paal, 2007).

Hoiualal on elupaigatüübile vastavaks veekoguks Järise järv (VEE2071200), mille veepeegli pindala on u 92 ha, keskmine sügavus 0,7 m, suurim sügavus 1,4 m, valgala pindala 11,1 km². Järv on nõrga läbivooluga. Lõunast suubub järva Hiie oja ning mõned rabavett toovad kraavid. Vett annavad ka järve keskosas asuvad põhjaallikad. Väljavool on läänesopist, nn Kraavi kurgust, kust algab Tuiu oja. Ilmselt on järve veetase langenud väljavoolu süvendamise tõttu. Vesi seguneb ja soojeneb suvel hästi.

Taimestik katab vähemalt poole järve pindalast, samas on taimeliike vähe (14). Järv on võrdlemisi kalavaene. Esikohal on ahven ja särg, järgneb haug, leidub ka lutsu ja kokre (Mäemets, 1977).

Hoiualal on inventuuride alusel elupaigatüüp kalgiveelised järved levinud 89,7 hektaril.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Elupaigatüüp on esindatud vähemalt 89 hektaril, esinduslikkusega A.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Elupaigatüüp on esindatud vähemalt 89 hektaril, esinduslikkusega A.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Sobilikud tingimused	Järise järv asub loodusmaastikus, kus tema areng toimub looduslikes tingimustes

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise järvest voolab lääne suunas välja kuivenduskraav (Tuiu oja). Kuigi antud kraav on osaliselt amortiseerunud, võib oletada selle kuivendavat mõju kevadistel kõrgveeperioodidel, mis kuivendab ka järveranna õõtsikut	Veerežiimi taastamine

2.2.1.2 RABAD 7110*

Happelised rabad, ombrotroofsed (sadeveetoitelised), toitevaesed, veetase tavaliselt kõrgem kui ümbritsevatel aladel. Püsitaimestuga, milles valitsevad turbasamblamättad. Rabade kaitse tagamiseks tuleb Natura alana käsitleda ka raba halvema kvaliteediga servaalasid, mis on inimtegevusega mingil viisil kahjustatud. Sellesse loodusdirektiivi tüüpi tuleks Eestis arvata ka kraavidega piiratud rabalaamad, sest piirdekraavi mõju ei ulatu reeglina raba siseosa poole kuigi kaugemale, pealegi on Eestis täiesti ilma piirdekraavideta rabasid säilinud vaid üksikuid. Samas ei peaks käesolevasse tüüpi kuuluvaiks lugema rabametsi, st selliseid rabasid, kus puurinde keskmine kõrgus on üle 4 meetri ja liitus (katvus) üle 0,3 – niisuguseid rabasid hõlmab loodusdirektiivi tüüp siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) (Paal, 2007).

Hoiualal on inventuuride alusel elupaigatüüp rabad levinud 301,9 hektaril.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiualal levivad rabakooslused vähemalt 301 hektaril, millest vähemalt 170 hektarit on esinduslikkusega A.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiualal levivad rabakooslused vähemalt 301 hektaril, millest vähemalt 170 hektarit on esinduslikkusega A.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise soo rabamassiiv on ajalooliselt tugevalt kuivendatud. Kuigi enamus kraavidest on amortiseerunud, võib arvata nende kuivendavat mõju kevadistel kõrgvee perioodidel	Veerežiimi taastamine

2.2.1.3 SIIRDE- JA ÕÕTSIKSOOD 7140

Turvast tekitavad taimekooslused vähe- kuni kesktoiteliste vete pinnal. Iseloomulikud on nii soligeensete kui ombrogeensete soode joned. Hõlmavad väga mitmekesiseid taimekooslusi.

Suurtes sookompleksides valdavad õõtsikud, mille moodustavad keskmise- või väikesekasvulised tarnad koos turbasammalde või pruunsammaldega. Tavaliselt kaasnevad nendega veesiseste taimede või veepinnale ulatuvate lehtedega ehk siis sellel ujuvate taimede kooslused. Nad on kujunenud veekogude kinnikasvamisel. Taimede juurte ja vartega läbipõimunud ning osaliselt turvastunud õõtskamara alla jääb püdeli muda või vee kiht. Õõtskamara kasvavad valdavalt madalsootaimed.

Siirdesoo on vaheaste madal soo arengus kõrgsooks ehk rabaks. Kui mäta- ja peenravahede taimed saavad siin enamiku toitaineid veel põhjaveest, siis mätastel ja peenardel kasvavad taimed oma juurtega enam põhjaveeni ei küüni ning toituvad peamiselt sademeveega toodavast ainesest. Seetõttu kasvavad mättavahedes madal soole omased tarnad ja teised rohttaimed, mätastel aga turbasamblad ja puitunud varrega puhmastaimed nagu rabaski (Paal, 2007).

Hoiualal on inventuuride alusel elupaigatüüp siirde- ja õõtsiksood levinud 50,9 hektaril.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiualal levivad siirde- ja õõtsiksood 50 hektaril esinduslikkusega A.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiualal levivad siirde- ja õõtsiksood 50 hektaril esinduslikkusega vähemalt B.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise järvest voolab lääne suunas välja kuivenduskraav (Tuiu oja). Kuigi antud kraav on osaliselt amortiseerunud, võib oletada selle kuivendavat mõju kevadistel kõrgvee perioodidel, alandades järve veepinda ja kuivendades järveranna õõtsikut	Veerežiimi taastamine

2.2.1.4 LÄÄNE-MÕÕKROHUGA LUBJARIKKAD MADALSOOD 7210*

Lääne-mõõkrohu (*Cladium mariscus*) ja raudtarna (*Carex davalliana*) kooslused esinevad Eestis mitte ainult karbonaatsetes madalsoodes, vaid ka toiterikka mullaga soostunud niitudel. Kuna antud kasvukohatüübi eristamisel on lähtutud just konkreetsetest taimekooslustest, tuleb neiks arvata kõik nende kasvupaigad.

Hoiualal on inventuuride alusel elupaigatüüp lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood levinud 22,3 hektaril.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiualal levivad lääne-mõõkrohuga madalsood 22 hektaril esinduslikkusega A.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiualal levivad lääne-mõõkrohuga madalsood 22 hektaril esinduslikkusega vähemalt B.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise järvest voolab lääne suunas välja kuivenduskraav. Kuigi antud kraav on osaliselt amortiseerunud, võib oletada selle kuivendavat mõju kevadistel kõrgvee perioodidel, mis kuivendab ka järveranna õõtsikut	Veerežiimi taastamine

2.2.1.5 LIIGIRIKKAD MADALSOOD 7230

Peamiselt turvast moodustavate väiksekasvuliste tarnade ja pruunsammaldega kaetud märgalad, mille muld on püsivalt küllastatud soligeense või topogeense alusterikka, sageli karbonaatse veega. Veetase on maapinnast kas veidi kõrgemal või madalamal. Turba moodustumine, kui see esineb, on veesisene.

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad eeskätt liigirikkad madalsood ja soostunud niidud, mida ei hõlma loodusdirektiivi elupaigatüüp lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*).

Tuleb aga arvestada seda, et Eestis on lisaks liigirikastele karbonaatsetele soodele arvukalt ka happelise madalloomullaga liigivaesemaid soid, samuti liigivaeseid soostunud niite, millel on kõrge looduskaitsealine väärtus, ent mille määratlemiseks loodusdirektiivis vastavat tüüpi ei leidu. Seetõttu on otstarbekas Eestis antud elupaigatüüpi käsitleda laiamahulisena, hõlmates sellega kõiki kaitset vajavaid madalmeid ja soostunud niite, mida muudesse loodusdirektiivi tüüpidesse ei saa liigitada (Paal, 2007).

Hoiualal on inventuuride alusel elupaigatüüp rabad levinud 126,9 hektaril.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiualal levivad liigirikkad madalmeid 126 hektaril, millest 125 hektarit esinduslikkusega A.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiualal levivad liigirikkad madalmeid 126 hektaril, millest 125 hektarit esinduslikkusega A.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Kuivendus	Järise soo rabamassiiv on ajalooliselt tugevalt kuivendatud. Kuigi enamus kraavidest on amortiseerunud, võib arvata nende kuivendavat mõju kevadistel kõrgvee perioodidel	Veerežiimi taastamine

2.2.1.6 VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, aga ka hiljutiste põlengualade looduslikult uuenenud noored puistud. Looduslikud vanad metsad esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimaskooslusi ehk siis suksessioonirea hiliseid staadiume. Praeguseks on intensiivse metsamajanduse tagajärjel praktiliselt kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides vanadele looduspõhiste iseloomulike omadustega puistud kadunud, st neis ei ole enam arvestataval määral surnud ja kõdupuitu ega ulatuslikumat puude vanuse, kõrguse ja koosseisu muutlikkust. Samas on just vanad looduspõhised elupaigad

paljudele ohustatud liikidele, eriti sammaltaimedele, seentele ja selgrootutele loomadele, peamiselt mardikatele.

Sellesse väga laia elupaigatüüpi kuuluvad Eesti tingimustes mitmete kasvukoha-tüübirühmade metsad. Arvestades seda, et Eesti asub hemiboreaalses taimkattevööndis, siis pole need metsad siin üldjuhul kliimaskooslusteks. Kuna inimtegevusest täiesti mõjutamata metsi enam peaaegu ei leidu, arvatakse siia elupaigatüüpi sellised metsad, mis on küll kujunenud suuremal või vähemal määral inimtegevuse tulemusena, kuid vastavad põlismetsa või loodusmetsa kriteeriumitele (Paal, 2007).

Hoialalt on vanu loodusmetsi inventeeritud 0,3 ha ning lisaks 122,3 hektarit p esinduslikkusega alasid, millel on potentsiaal kujuneda elupaigatüübiks. Pikaajaliseks eesmärgiks on kõigi selliste alade kujunemine vanadeks loodusmetsadeks. Lühiajaliseks eesmärgiks on hetkel vähemalt 110 aasta vanuse esimese rinde puistuga metsade kujunemine vanadeks loodusmetsadeks.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoialal levivad vanad loodusmetsad 122 hektaril.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoialal levivad vanad loodusmetsad 23 hektaril.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitserežiim	Hoialade kaitserežiim ei takista elupaigaks mittekvalifitseeruvatel aladel metsa raiet, mis lükkaks elupaigatüübi kujunemise hoomamatusse tulevikku	Kaitserežiimi muutmine
Metsade majandamine	Elupaigatüüp kujuneb välja majandamata metsades. Hetkel on hoialal veel 122 hektarit metsa-ala, mis ei vasta elupaigatüübi 9010*	Metsakoosluste järjepidevuse tagamine

	<p>kriteeriumile, kuid omab potentsiaali selle saavutamiseks lähikümnenditel (inventeeritud pesinduslikkusega). Paari – kolmekümne aasta jooksul kujuneks sinna elupaigatüüp. Neile lisaks on veel 110 hektarit vähemesinduslikke metsi, kus metsaelupaigatüüpi kujunemine võtab pikemalt aega. Metsade majandamine katkestab metsakoosluse loomuliku arengu ning lükkab kõrge väärtusega ja elupaigatüübiks kvalifitseeruva metsakoosluse kujunemise sajanditeks edasi</p>	
--	---	--

2.2.1.7 VANAD LAIALEHISED METSAD (9020*)

Looduslikud laialehised metsad moodustavad ülemineku läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel. Tavalisemad puuliigid on harilik tamm (*Quercus robur*), jalakalised (*Ulmus spp.*), harilik saar (*Fraxinus excelsior*), harilik pärn (*Tilia cordata*) ja harilik vaher (*Acer platanoides*). Iseloomulik on metsakoosluse pikaaegne kasvamine samas paigas, surnud puude rohkus, samblike, seente, putukate ja mullafauna suur liigirikkus. Paljudel juhtudel on neid metsi varem kasutatud karjatamiseks või heinavarumiseks.

Eestis kuuluvad siia alla salu- ja sürjametsad. Salumetsad kasvavad kõige parema troofsusega ning kogu aasta jooksul veega hästi varustatud karbonaadirikastel muldadel. Teistest metsakooslustest erineb nende taimkate peamiselt alustaimestikust kasvavate arvukate nemoraalsete liikide poolest. Vanadele laialehelistele metsadele on iseloomulik avatud häilude ja tihedamate metsaosade vaheldumine, erinevate kooreomadustega puuliikide esinemine, rohkete veel püsti seisvate tüvetüügaste kui ka maas vedeleivate kõdunevate tüvede rohkus (Paal, 2007).

Hoiualalt on elupaigatüüpi vanad laialehised metsad inventeeritud 23 hektarit.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiualal levivad vanad laialehised metsad 23 hektaril, esinduslikkusega A.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiualal levivad vanad laialehised metsad 23 hektaril esinduslikkusega B.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Ebapiisav kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitserežiim	Hoiualade kaitserežiim ei takista elupaigana inventeerimata aladel metsa majandamist, mis võib põhjustada potentsiaalse elupaigatüübiks kujuneda võiva ala hävimise	Kaitserežiimi muutmine
Metsade majandamine	Elupaigatüüp kujuneb välja majandamata metsades. Hetkel on hoiualal 110 hektarit metsa-ala, mis ei vasta elupaigatüübi kriteeriumitele. Metsade majandamine katkestab metsakoosluse loomuliku arengu ning lükkab kõrge väärtusega ja elupaigatüübiks kvalifitseeruva metsakoosluse kujunemise sajanditeks edasi	Metsakoosluste järjepidevuse tagamine

2.2.1.8 SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

Sellesse tüüpi kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üleujutatud. Seega on need metsad niisked või märjad; nendes on kujunenud turbakiht, kuid viimane on reeglina üsna õhuke. Hemiboreaalses taimkattevööndis on iseloomulikuks puuliigiks harilik saar (*Fraxinus excelsior*), keskboreaalses taimkattevööndis sanglepp (*Alnus glutinosa*). Sagedased on samuti hall lepp (*Alnus incana*), sookask (*Betula pubescens*) ja pajud (*Salix spp.*). Antud tüübile on omane erineva veetasemega laikude esinemine ja sellest tulenev taimkatte mosaiiksus. Puid ümbritsevad tavaliselt tüvemättad, valdavad siiski üleujutatavad märjad alad. Eestis käsitletakse antud tüüpi laiamahulisena, hõlmates sellega madalsoo- ja lodumetsad ning lehtpuu enamusega soostunud metsad (Paal, 2007).

Hoiualalt on elupaigatüüpi inventeeritud 21,8 hektarit.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiualal levivad soostuvad ja soo-lehtmetsad 21 hektaril, esinduslikkusega vähemalt B.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiualal levivad soostuvad ja soo-lehtmetsad 21 hektaril.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
Looduslikud tingimused	Alal on sobivad tingimused märgade metsakoosluste arenguks
Kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitserežiim	Elupaigatüüp kujuneb välja majandamata metsades. Hoiualade kaitserežiim ei takista elupaigana inventeerimata aladel metsa majandamist, mis võib põhjustada potentsiaalse elupaigatüübiks kujuneda võiva ala hävimise	Kaitserežiimi muutmine
Metsade majandamine	Elupaigatüüp kujuneb välja majandamata metsades. Hetkel on hoiualal 110 hektarit metsa-ala, mis ei vasta elupaigatüübi kriteeriumitele. Metsade majandamine katkestab metsakoosluse loomuliku arengu ning lükkab kõrge väärtusega ja elupaigatüübiks kvalifitseeruva metsakoosluse kujunemise sajanditeks edasi	Metsakoosluste järjepidevuse tagamine

2.2.1.9 SIIRDESOO- JA RABAMETSAD (91D0*)

Okasmetsad- või okassegametsad niiskel kuni märjal turbamullal, mille veetase on püsivalt kõrge. Vesi on alati väga toitainevaene. Puhma-rohurindes valitsevad oligotroofsele sookeskkonnale iseloomulikud liigid: puhmad, turbasamblad, tarnad. Erinevad elupaigatüüpidest siirde- ja õõtsiksood (7140) ning rabad (7110*) märgatavalt tihedama ja kõrgema puurinde poolest. Puude katvus on vähemalt 30% ning puude keskmine kõrgus küünib üle 4 meetri (Paal, 2007).

Hoiualal on elupaigatüüpi inventeeritud 14,3 hektarit.

Kaitse-eesmärk

- **Pikaajaline**

Hoiualal levivad siirdesoo- ja rabametsad 14 hektaril esinduslikkusega vähemalt B.

- **Kaitsekorralduskava perioodiks**

Hoiualal levivad siirdesoo- ja rabametsad 14 hektaril, millest vähemalt 7 hektarit esinduslikkusega B.

Mõjutegurid

Positiivsed

Tegur	Mõju
Looduslikud tingimused	Alal on sobivad tingimused märgade metsakoosluste arenguks
Kaitserežiim	Kaitserežiimi järgimine tagab elupaigatüübiks inventeeritud alade puutumatus

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
Ebapiisav kaitserežiim	Elupaigatüüp kujuneb välja majandamata metsades. Hoiualade kaitserežiim ei takista elupaigana inventeerimata aladel metsa majandamist, mis võib põhjustada potentsiaalse elupaigatüübiks kujuneda võiva ala hävimise	Kaitserežiimi muutmine
Metsade majandamine	Elupaigatüüp kujuneb välja majandamata metsades. Hetkel on	Metsakoosluste järjepidevuse tagamine

	hoiualal 110 hektarit metsa-ala, mis ei vasta elupaigatüübi kriteeriumitele. Metsade majandamine katkestab metsakoosluse loomuliku arengu ning lükkab kõrge väärtusega ja elupaigatüübiks kvalifitseeruva metsakoosluse kujunemise sajanditeks edasi	
--	--	--

3 ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Hoiualal puudub külastuskorralduslik infrastruktuur. Külastajat informeerib hoiualast kokku 14 kohta paigutatud piiritähised (lisa 6). Ala on lihtsalt ligipääsetav läänesuunast, kust kulgeb piki ala piiri metsatee. Samuti mööda keskosa läbivat Tuiu – Kiruma teed. Idasuunas on hoiuala piiratud metsaga ning Järise järve juures eramaadega.

Peamisteks külastusmagnetiteks võib arvata Järise järve harrastusliku kalapüügi kohana ning soo-alasid sügisesel marjade-seente korjamise ajal. Siiski ei tundu kumbki surve olevat ülemäära tugeva intensiivsusega. Kindlasti aitab sellele kaasa asjaolu, et Järise järve juurde puuduvad avalikult kasutatavad ligipääsuteed.

Kuna hoiuala puhul on tegemist põlislooduse väärtuse kaitsega, siis ei ole otstarbekas hakata suurendama siinset inimkoormust. Seetõttu ei ole planeeritud ühegi külastuskorraldusliku objekti loomist.

Visioon ja eesmärk

- **Visioon**

Hoiuala külastamine põhineb juhukülastustel ning on madala intensiivsusega.

- **Eesmärk**

Minimeerida hoiuala külastusintensiivsus.

4 KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1 INVENTUURID, SEIRED, UURINGUD

4.1.1 LINNUSTIKU INVENTUUR

Tegevus on vajalik peatükis 2.1.1 toodud eesmärkide saavutamiseks.

Senini on alal läbi viidud kaks linnustiku inventuuri 2003. ja 2014. aastal. Esimene neist keskendus soolinnustikule. Teise eesmärgiks oli kaitstavate linnuliikide loendus, kuid samas viidi läbi ka soolinnustiku loendus 2003. aastal kasutatud meetoodika alusel. See vastab soolinnustiku seires kasutatavale 10 aastasele uurimissammule. Sarnast intervalli tuleb säilitada ning 2024. aastal tuleks läbi viia järgmine soolinnustiku inventuur, millele lisatakse juurde kaitstavate linnuliikide inventuur 2014. aasta meetoodika järgi (vt. Nellis, 2014). Selline intervall annab alusandmestiku hoiuala linnustikus toimuvate muutuste järgimiseks ning on ajaliselt sobilik kaitsekorraldusperioodi tulemuste hindamiseks ja järgmise perioodi tegevuste planeerimiseks.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2024

Korraldaja: KeA

Maksumus: 5600 EUR

4.1.2 SOOKÄPA INVENTUUR

Tegevus on vajalik peatükis 2.1.2 toodud eesmärkide saavutamiseks.

Sookäpa kohta on andmeid senini kogutud juhuslikult. Kuna tegemist on Saaremaale olulise kasvukohaga ning liigi seisund võimaldab hinnata ka sookoosluste seisundit, siis on KKK perioodiks planeeritud kahel korral liigi seisundi hindamine. Meetoodikaks on liigi õitsemise aegne kasvukohas isendite arvukuse hindamine. Töö teostajaks KeA looduskaitsebioloogid.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2020; 2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: - EUR

4.1.3 SOOKOOSLUSTE INVENTUUR

Tegevus on vajalik peatükis 2.2 toodud eesmärkide saavutamiseks.

Hoiuala sookoosluste kohta info on kogutud perioodil 1993–2012 toimunud erinevate inventuurid käigus. Seetõttu on keeruline anda ühest hinnangut koosluste seisundi, esinduslikkuse või kaitsemeetmete efektiivsuse kohta. Selle tühiku täitmiseks on planeeritud kogu ala kattev sookoosluste inventuur. Lisaks koosluste üldinfo kogumisele tuleb selle käigus inventeerida ka koosluste taimeliigid, täpsustamaks looduskaitsele oluliste liikide levikut ja arvukust.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2021

Korraldaja: KeA

Maksumus: 7000 EUR

4.2 HOOLDUS, TAASTAMINE, OHJAMINE

4.2.1 VEEREŽIIMI TAASTAMINE

Tegevus on vajalik peatükkides 2.1 ja 2.2 toodud eesmärkide saavutamiseks.

Kuivendussüsteemid on hoiualal rajatud eelmise sajandi keskpaigast. Selle aja jooksul on nad suuresti kinni kasvanud ja nende kuivenduslik mõju tugevalt vähenenud. Siiski on mitmes kohas vajalik loodusliku veerežiimi taastamiseks neid sulgeda. Eesmärgiks on vähendada vee väljavoolu sookooslustest ja Järise järvest. See on kompleksne projekt, mis peab sisaldama kuivendussüsteemi toimimist, ökoloogiliselt vajaliku ning hetkel olemasoleva pinnavee taseme uuringuid ning selle taastamiseks vajalike tööde projekteerimist ja ellurakendamist. KKK koostamise käigus selgitati välja peamised probleemsed kohad (lisa 5), millele tuleks veerežiimi taastamisel keskenduda. Tööde mahud antud kohtades ei ole suured ja on teostatavad suuresti käsitööna minimaalsete tehniliste vahenditega.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2016, 2017

Korraldaja: RMK

Maksumus: 14 000 EUR

4.2.2 METSAKOOSLUSTE JÄRJEPIDEVUSE TAGAMINE

Tegevus on vajalik peatükkides 2.1 ja 2.2 toodud eesmärkide saavutamiseks.

Kaitsealal on erinevaid metsaelupaigatüüpe inventeeritud 181,3 ha. Neist omakorda 122,3 ha esinduslikkusega p, mistõttu hetkel nad veel elupaigatüübi kriteeriumitele ei vasta, kuid omavad potentsiaali lähikümnenditel elupaigatüübile vastavaks kujuneda. Lisaks on hoiualal veel 110 hektarit metsamaad. Hoiuala üheks suurimaks potentsiaalseks kaitseväärtuseks on just metsaelupaigad ning nendega seotud liigid, mistõttu tuleb tagada hetkel olemasolevate metsade looduskaitse potentsiaali realiseerumine. Selleks tuleb:

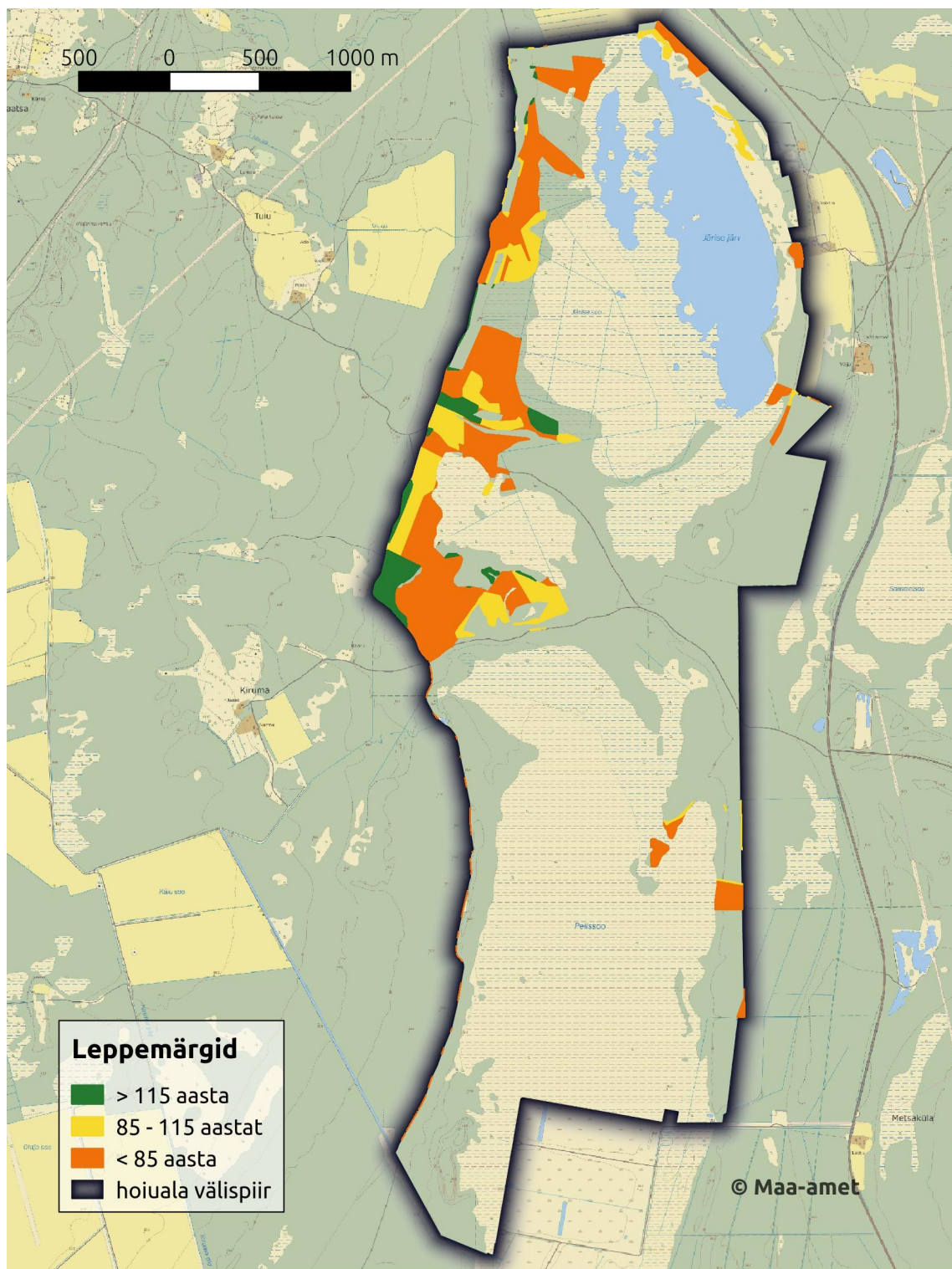
- tagada juba elupaigatüübiks kvalifitseeruvate ja selleks lähikümnenditel kujunevate (esinduslikkus p) metsade puutumatus.
- Raiete mittelubamine vanades metsades. Sellisteks metsadeks on metsad, kus esimeses rindes on ühe (üle 30% osakaaluga) puuliigi vanus 115 aastat ja rohkem. Metsaregistri järgi on selliseid alasid kokku 8,4 hektarit (joonis 5).
- Kūpsetes metsades raiete mittelubamine. Sellisteks metsadeks peaksid kvalifitseeruma kõik alad, kus esimeses rindes on ühe (üle 30% osakaaluga) puuliigi vanus 85 aastat ja rohkem. Selliseid metsi on hoiualal kokku 23,4 hektarit.
- Alla 85 aastastes metsades võib lubada ühekordse valikraie kui on tagatud metsakoosluse järjepidevus ning potentsiaalselt kujunevale kooslusele omaste võtme-elementide (täius, lama- ja surnud puidu osakaal jmt) säilimine.
- Hoiualal leiduvate noorendike puhul võib puistu hõrendamiseks ja vanuselise struktuuri mitmekesistamiseks tehtavaid ühekordseid raietõid soosida. Eesmärgiks on kiirendada looduslähedase metsakoosluse kujunemist puistu vanuselise ruumilise heterogeensuse suurendamise. Sellised alasid on kokku 27,3 hektarit (joonis 6).

Prioriteet: I

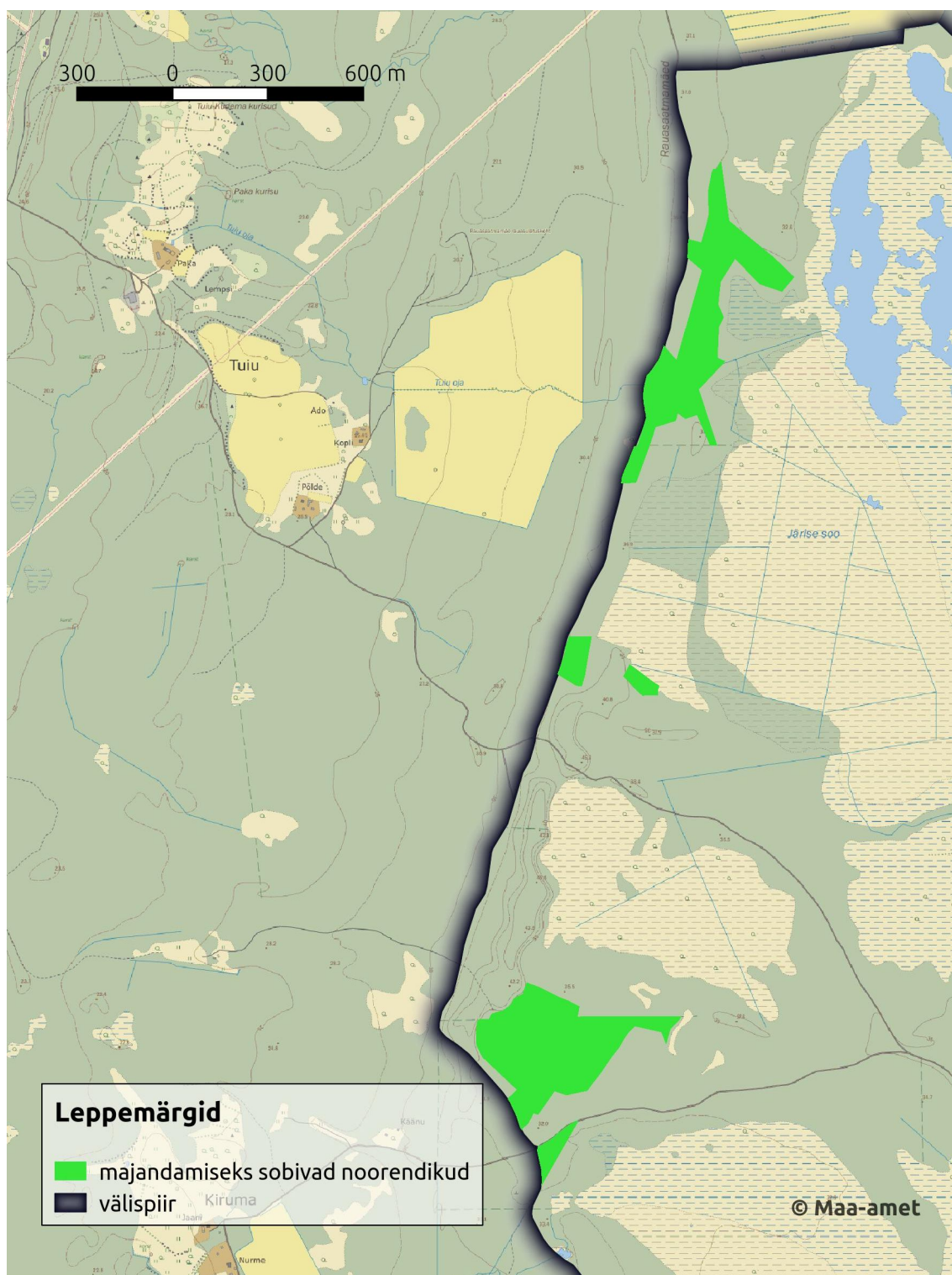
Teostamise aeg: 2016–2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: – EUR

Joonis 5: Elupaigatüübiks mittekvalifitseeruvate metsade vanuseline jaotus Järise hoiualal (aluskaart: Maa-amet)

Joonis 6: Järise hoiualal paiknevad noorendikud, mille majandamine looduslikusse suurendamiseks on soovitatav (aluskaart: Maa-amet)

4.3 TARISTU, TEHNIKA, LOOMAD

4.3.1 HOIUALA VÄLISPIIRI TÄHISTAMINE

Hoiuala välispiir on tähistatud kokku 15 piiritähisega, mis paigaldati 2014 aastal. Kuigi tähised on paigutatud loogiliselt, siis nende asukohad ja tihedus ei ole täiesti piisav tagamaks juhukülalise informeerimist hoiualale jõudmise kohta. Täiendavalt on vaja paigutada kaks märgist Järise järvest itta jäävale piirile. See on eriti oluline, kuna sealt suunast liiguvad järvele kalastajad. Samuti tuleb Tuiu tee otsa paigutatud kahest märgisest lõunapoolne eemaldada ning põhjapoolne suunata itta. Hetkel jätab märgistus mulje, et hoiuala asub kahel pool teed, mitte tee asumisest hoiuala territooriumil. Samuti on vajalik märgistuse seisundi järjepidev kontroll ning vajadusel märgistuse uuendamine.

Ettepanekud täiendavate märgiste asukohad on toodud lisa 6.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2018–2025

Korraldaja: RMK

Maksumus: 400 EUR

4.4 KAVAD, EESKIRJAD

4.4.1 KAITSEREŽIIMI MUUTMINE

Tegevus on vajalik peatükkides 2.1 ja 2.2 toodud eesmärkide saavutamiseks.

Hoiuala kaitserežiim, mis võimaldab alal majandustegevust, ei ole piisav ala loodusväärtuste kaitseks (vt. lisa 1). Hetkel on võimalik loodusdirektiivi elupaikadeks mittekvalifitseeruvate alade puhul viia läbi nii raietöid kui põhimõtteliselt maastikku ümber kujundada. Hoiuala väärtusteks on looduslikud elupaigatüübid, millele igasugune inimõju on negatiivse toimega ning metsadega seotud linnuliigid, kes eelistavad elupaigana looduslikus seisundis metsi. Samuti on kõigil hetkel elupaigatüübiks mittekvalifitseeruvatel kooslustel potentsiaali kujuneda aja jooksul loodusdirektiivi elupaikadele vastavateks.

Samuti tuleb viia sisse muutused kaitse-eemärkideks seatud liikide osas lisades inventuuride käigus leitud olulisi liike (kelle Eesti asurkonnast on oluline osa seotud hoiualaga) ning võttes välja alalt kadunud liigid (lisa 3).

Alale sobilik kaitserežiim on ala arengut looduslikule suktsessioonile jättev, milleks sobib mittemajandatavateks sihtkaitsevöönditeks tsoneeritud looduskaitseala.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2016–2017

Korraldaja: KeA

Maksumus: –

4.4.2 KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE

Kaitsekorralduskavas planeeritud tööde tegemise ning selle mõju selgitamiseks kaitseväärtuste säilimiseks on vajalik tehtud tööde edukuse hindamine. Selle käigus selgitatakse tehtud tööde mahud ja vastavus planeeritule, mõju kaitseväärtuste säilimisele ning kaitseväärtuste seisukord vastavalt kaitsekorralduskavas toodud kriteeriumitele. Vahehindamise tulemuseks on kaitseala seisundi kohta hinnangu andmine ning kaitsekorralduslikult vajalike tegevuste täpsustamine ja/või uute tegevuste lisamine kaitsekorralduskavva, et tagada kaitseväärtuste säilimine. Samuti on hindamine aluseks kaitsekorralduskava uuendamiseks järgmiseks perioodiks.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2020

Korraldaja: KeA

Maksumus: –

4.4.3 KAITSEKORRALDUSKAVA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava perioodi lõpus 2025. aastal on vajalik koostada kaitsekorralduskava järgmiseks perioodiks. Selle käigus on vajalik analüüsida käesoleva kava teostamise edukust ning mõju kaitseväärtuste säilimisele ning planeerida kaitseväärtuste säilimist tagavad tegevused järgmiseks perioodiks.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 8000 EUR

5 EELARVE

Eelarve tabelisse on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis 6 on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsus klassidesse:

- esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 6. Järise HA kaitsekorralduskava tegevuste eelarvetabel.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1	Linnustiku inventuur	Inventuur	KeA	II									56		56
4.1.2	Sookäpa inventuur	Inventuur	KeA	II					X					X	
4.1.3	Sookoosluste inventuur	Inventuur	KeA	II						70					70
Hooldus, taastamine, ohjamine															

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.2.1	Veerežiimi taastamine	Koosluse taastamistöö	RMK	I	70	70									140
4.2.2	Metsakoosluste järjepidevuse tagamine	Koosluse hooldustöö	KeA	I	x ⁸	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Taristu, tehnika, loomad															
4.3.1	Hoiuala välispiiri tähistamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II			4	x	x	x	x	x	x	x	4
Kavad, eeskirjad															
4.4.1	Kaitserežiimi muutmine	Kaitsekorra muutmine	KeA	I	x	x									
4.4.2	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KeA	I					x						
4.4.3	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I										80	80
	Maksumus kokku				70	70	4						56	80	350

⁸ - tegevuse elluviija tööülesanne, milleks eraldi eelarvet ei ole ette nähtud

6 KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduslike tegevuste edukuse hindamiseks saab kasutada järgmiseid kriteeriume, mille saavutamisel võib kaitsekorralduskava rakendamist pidada õnnestunuks:

JRK	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
1	Liigid	Hüüp <i>Botaurus stellaris</i>	Häälitsevaid isaslind	1	liigi arvukus
2		Laululuik <i>Cygnus cygnus</i>	Paaride arv	1	
3		Punajalg-tilder <i>Tringa totanus</i>	Paaride arv	1	
4		Roo-loorkull <i>Circus aeruginosus</i>	Paaride arv	1	
5		Suurkoovitaja <i>Numenius arquata</i>	Paaride arv	2	
6		Sookurg <i>Grus grus</i>	Paaride arv	8	
7		Teder <i>Tetrao tetrix</i>	Mängivate isaslindude arv	30	
8		Hallõgija <i>Lanius excubitor</i>	Paaride arv	2	
9		Öösorr <i>Caprimulgus europaeus</i>	Paaride arv	10	

JRK	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
10		Karvasjalg-kakk <i>Aegolius funereus</i>	Paaride arv	3	
11		Musträhn <i>Dryocopus martius</i>	Paaride arv	3	
12		Õõnetuvi <i>Columba oenas</i>	Paaride arv	4	
13		Väike-kärbsenäpp <i>Ficedula parva</i>	Paaride arv	6	
14		Hoburästas <i>Turdus viscivorus</i>	Paaride arv	8	
15		Sookäpp <i>Hammarbya paludosa</i>	Isendite arv	100	
16	Kooslused	Kalgiveelised järved (3140)	Elupaiga pindala ja esinduslikkus	89 ha A	elupaikade pindala ning seisund
17		Rabad (7110*)	Elupaiga pindala ja esinduslikkus	301 ha A (170 ha)	
18		Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Elupaiga pindala ja esinduslikkus	50 ha B (50 ha)	
19		Lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalsood (7210*)	Elupaiga pindala ja esinduslikkus	22 ha B (22 ha)	

JRK	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
20		Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaiga pindala ja esinduslikkus	126 ha A (125 ha)	
21		Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga pindala	23 ha	
22		Vanad laialehised metsad (9020*)	Elupaiga pindala ja esinduslikkus	23 ha B (23 ha)	
23		Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Pindala	21 ha	
24		Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaiga pindala ja esinduslikkus	14 ha B (7 ha)	

KASUTATUD KIRJANDUS

- 1 Elts, J., Kuresoo, A., Leibak, E., Leito, A., Leivits, A., Lilleleht, V., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis, R., Ots, M., 2009. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2003–2008. Hirundo 1, 3–31.
- 2 Elts, J., Kuresoo, A., Leibak, E., Leito, A., Lilleleht, V., Luigujõe, L., Lõhmus, A., Mägi, E., Ots, M., 2003. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 1998. – 2002. a. Hirundo 2, 58–83.
- 3 Elts, J., Leito, A., Leivits, A., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis, R., Ots, M., Pehlak, H., 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012. Hirundo 2, 80–112.
- 4 Mäemets, A., 1977. ENSV järved ja nende kaitse. Valgus, Tallinn.
- 5 Nellis, R., 2014. Järise hoiuala kaitsealuste haudelinnuliikide inventuuri aruanne (2014.a).
- 6 Paal, J., 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Keskkonnaministeerium, Tartu.
- 7 Paal, J., Leibak, E. (Eds.), 2013. Eesti soode seisund ja kaitstus. Eestimaa Looduse Fond, Tartu.

Õigusaktid

- 1 Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vastu võetud 05.08.2004 nr 615 RTL 2004, 111, 1758 jõustumine 05.08.2004
- 2 Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas. Vastu võetud 27.07.2006 nr 176 RT I 2006, 37, 277

Kasutatud andmebaasid:

- 1 Natura standardandmebaas <http://natura2000.eea.europa.eu>
- 2 EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem):
- 3 <http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx>
- 4 eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/>
- 5 Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main>
- 6 Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/>
- 7 Riiklik keskkonnaseire programm: <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/index.php>
- 8 Loodusvaatluste andmebaas <http://loodus.keskkonnainfo.ee/LVA/>

LISAD

Lisa 1. KAITSE-EESKIRI

HOIUALADE KAITSE ALLA VÕTMINE SAARE MAAKONNAS

VASTU VÕETUD 27.07.2006 NR 176

RT I 2006, 37, 277

JÕUSTUMINE 14.08.2006

§ 1. SAARE MAAKONNAS KAITSE ALLA VÕETAVAD HOIUALAD JA KAITSE ALLA VÕTMISE EESMÄRK

(1) Saare maakonnas võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

32) Järise hoiuala, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – vähe- kuni keskoiteliste kalgiveeliste järvede (3140), puisniitude (6530*), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), lääne-mõõkrohuga lubjarikaste madalsoode (7210*), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusemetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*), siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse, samuti II kaitsekategooria linnuliikide – laululuige (*Cygnus cygnus*) ja karvasjalg-kaku (*Aegolius funereus*) ning III kaitsekategooria linnuliikide – roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*), välja-loorkulli (*Circus cyaneus*), soo-loorkulli (*Circus pygargus*), lõopistriku (*Falco subbuteo*), tedre (*Tetrao tetrix*), sookure (*Grus grus*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), punajalg-tildri (*Tringa totanus*), mudatildri (*Tringa glareola*), mustrahni (*Dryocopus martius*), hänilase (*Motacilla flava*) ja hoburästa (*Turdus viscivorus*) elupaikade kaitse;

§ 2. HOIUALADE VALITSEJA

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet.

LOODUSKAITSESEADUS

Vastu võetud 21.04.2004

[RT I 2004, 38, 258](#)

jõustumine 10.05.2004

3. PEATÜKK

KAITSE KORRALDAMINE

§ 14. ÜLDISED KITSENDUSED

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;

2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;

3) [kehtetu - RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

4) [kehtetu - RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;

6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;

7) anda projekteerimistingimusi;

8) anda ehitusluba;

9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

10) jahiulukeid lisasöötä.

[RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

5. PEATÜKK

HOIUALAD

§ 32. HOIUALA

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;

2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(4¹) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[RT I 2009, 53, 359 - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

§ 33. Hoiuala teatis

(1) Hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja peab esitama hoiuala valitsejale teatise järgmiste tegevuste kavandamise korral:

- 1) tee rajamine;
- 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamine;
- 3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

[RT I 2007, 25, 131- jõust. 01.04.2007]

- 4) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;
- 5) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ning poldri kultiveerimine ja väetamine;

[RT I 2007, 25, 131- jõust. 01.04.2007]

- 6) puisniiduilmelisel alal asuvate puude raiumine;
- 7) maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine;
- 8) roo varumine.

[RT I, 08.07.2014, 3- jõust. 01.08.2014]

Lisa 2. JÄRISE HOIUALA KAITSEVÄÄRTUSTE KOONDTABEL

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
Elustik					
2.1.1.2	Hüüp (<i>Botaurus stellaris</i>)	Alal pesitseb vähemalt üks paar hüüpe.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Alal pesitseb vähemalt üks paar laululuiki. Alal pesitseb vähemalt üks paar hüüpe.
2.1.1.3	Laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>)	Alal pesitseb vähemalt üks paar laululuiki.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Alal pesitseb vähemalt üks paar laululuiki.
2.1.1.4	Punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	Punajalg-tilder pesitseb alal vähemalt ühe paarina.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Punajalg-tilder pesitseb alal vähemalt ühe paarina.
2.1.1.5	Roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>)	Alal pesitseb vähemalt üks paar roo-loorkulle.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Alal pesitseb vähemalt üks paar roo-loorkulle.
2.1.1.6	Suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>)	Alal pesitseb vähemalt kaks paari suurkoovitajat.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Alal pesitseb vähemalt kaks paari suurkoovitajat.

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.1.7	Sookurg (<i>Grus grus</i>)	Alal pesitseb vähemalt kaheksa paari sookurgi.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Alal pesitseb vähemalt kaheksa paari sookurgi.
2.1.1.8	Teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	Hoiuala tedremängudes on kokku vähemalt 30 tedrekukke.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Hoiuala tedremängudes on kokku vähemalt 30 tedrekukke.
2.1.1.9	Hallõgija (<i>Lanius excubitor</i>)	Hallõgija pesitseb alal vähemalt kahe paarina.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Hallõgija pesitseb alal vähemalt kahe paarina.
2.1.1.10	Öösorr (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	Alal pesitseb vähemalt kümme paari öösorre.	-	-	Alal pesitseb vähemalt kümme paari öösorre.
2.1.1.11	Karvasjalg-kakk (<i>Aegolius funereus</i>)	Alal esineb liik vähemalt kolme paarina.	Ebapiisav kaitsežiim	Kaitsežiimi muutmine	Alal esineb liik vähemalt kolme paarina.
2.1.1.12	Musträhn (<i>Dryocopus martius</i>)	Alal esineb liik vähemalt kolme paarina.	Ebapiisav kaitsežiim	Kaitsežiimi muutmine	Alal esineb liik vähemalt kolme paarina.
2.1.1.13	Õõnetuvi (<i>Columba oenas</i>)	Alal esineb liik vähemalt nelja paarina.	Ebapiisav kaitsežiim	Kaitsežiimi muutmine	Alal esineb liik vähemalt nelja paarina.
2.1.1.14	Väike-kärbsenäpp (<i>Ficedula parva</i>)	Alal esineb liik vähemalt kuue paarina.	Ebapiisav kaitsežiim	Kaitsežiimi muutmine	Alal esineb liik vähemalt kuue paarina.

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.1.14	Hoburästas (<i>Turdus viscivorus</i>)	Alal esineb liik vähemalt kaheksa paarina.	Ebapiisav kaitseriim	Kaitseriimi muutmine	Alal esineb liik vähemalt kaheksa paarina.
Kooslused					
2.2.1.1	Kalgiveelised järved 3140	vähemalt 89 hektaril, esinduslikkusega A.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	vähemalt 89 hektaril, esinduslikkusega A.
2.2.1.2	Rabad 7110*	Hoiualal levivad rabakooslused ähemalt 301 hektaril, millest vähemalt 170 hektarit on esinduslikkusega	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Hoiualal levivad rabakooslused ähemalt 301 hektaril, millest vähemalt 170 hektarit on esinduslikkusega
2.2.1.3	Siirde- ja õõtsiksood 7140	Hoiualal levivad siirde- ja õõtsiksood 50 hektaril esinduslikkusega A.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Hoiualal levivad siirde- ja õõtsiksood 50 hektaril esinduslikkusega A.
2.2.1.4	Lääne-mõõkrohuga lubjarikkad madalood 7210*	Hoiualal levivad lääne-mõõkrohuga madalood 22 hektaril esinduslikkusega A.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Hoiualal levivad lääne-mõõkrohuga madalood 22 hektaril esinduslikkusega A.

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.1.5	Liigirikkad madalsood 7230	Hoiualal levivad liigirikkad madalsood 126 hektaril, millest 125 hektarit esinduslikkusega A.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Hoiualal levivad liigirikkad madalsood 126 hektaril, millest 125 hektarit esinduslikkusega A.
2.2.1.6	Vanad loodusmetsad (9010*)	Hoiualal levivad vanad loodusmetsad 122 hektaril.	Ebapiisav kaitserеžiiim	Kaitserеžiiimi muutmine	Hoiualal levivad vanad loodusmetsad 122 hektaril.
2.2.1.7	Vanad laialehised metsad (9020*)	Hoiualal levivad vanad laialehised metsad 23 hektaril, esinduslikkusega A.	Ebapiisav kaitserеžiiim	Kaitserеžiiimi muutmine	Hoiualal levivad vanad laialehised metsad 23 hektaril, esinduslikkusega A.
2.2.1.8	Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Hoiualal levivad soostuvad ja soo-lehtmetsad 21 hektaril, esinduslikkusega vähemalt B.	Ebapiisav kaitserеžiiim Kuivendus	Kaitserеžiiimi muutmine Veerežiimi taastamine	Hoiualal levivad soostuvad ja soo-lehtmetsad 21 hektaril, esinduslikkusega vähemalt B.
2.2.1.9	Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Hoiualal levivad siirdesoo- ja rabametsad 14 hektaril esinduslikkusega vähemalt B.	Kuivendus	Veerežiimi taastamine	Hoiualal levivad siirdesoo- ja rabametsad 14 hektaril esinduslikkusega vähemalt B.

Lisa 3. KAITSE-EESKIRJA TÄIENDUSED

Kaitse-eesmärkidest tuleb välja võtta alaga juhuslikult seotud liigid:

1. soo-loorkull (*Circus pygargus*)
2. välja-loorkull (*Circus cyaneus*)
3. lõopistrik (*Falco subbuteo*)
4. mudatilder (*Tringa glareola*)
5. hänilane (*Motacilla flava*)

Kaitsealustest liikidest tuleb kaitse-eesmärkide hulka lisada alal elutsevad liigid, kelle sinne asurkond moodustab Eesti asurkonnast üle 0,5% või kellel on siin piirkondlikult esinduslik kasvukoht:

1. hallõgija (*Lanius excubitor*) – hoiualal pesitseb kuni 1% Eesti asurkonnast.
2. õõnetuvi (*Columba oenas*) – hoiualal pesitseb kuni 0,8% Eesti asurkonnast (Nellis, 2014).
3. hüüp (*Botaurus stellaris*) – linnudirektiivi I lisa liik, hoiuala roostikud ja Järise järv on liigile sobilikuks elupaigaks.
4. öösorr (*Caprimulgus europaeus*) – linnudirektiivi I lisa liik, hoiuala on liigile soodsaks elupaigaks.
5. väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) – linnudirektiivi I lisa liik, hoiuala on liigile soodsaks elupaigaks.
6. sookäpp (*Hammarbya paludosa*) – II kaitsekategooria taimeliik, esinduslik kasvukoht.

Kaitse-eesmärgiks tuleb seada kõigi alal esinevate kaitsealuste ja/või Linnudirektiivi I lissasse kantud linnuliikide elupaikade kaitse. See on vajalik, kuna liikide kaitseks ei ole piisav isendi kaitse, vaid tuleb tagada nende elupaikade kaitse.

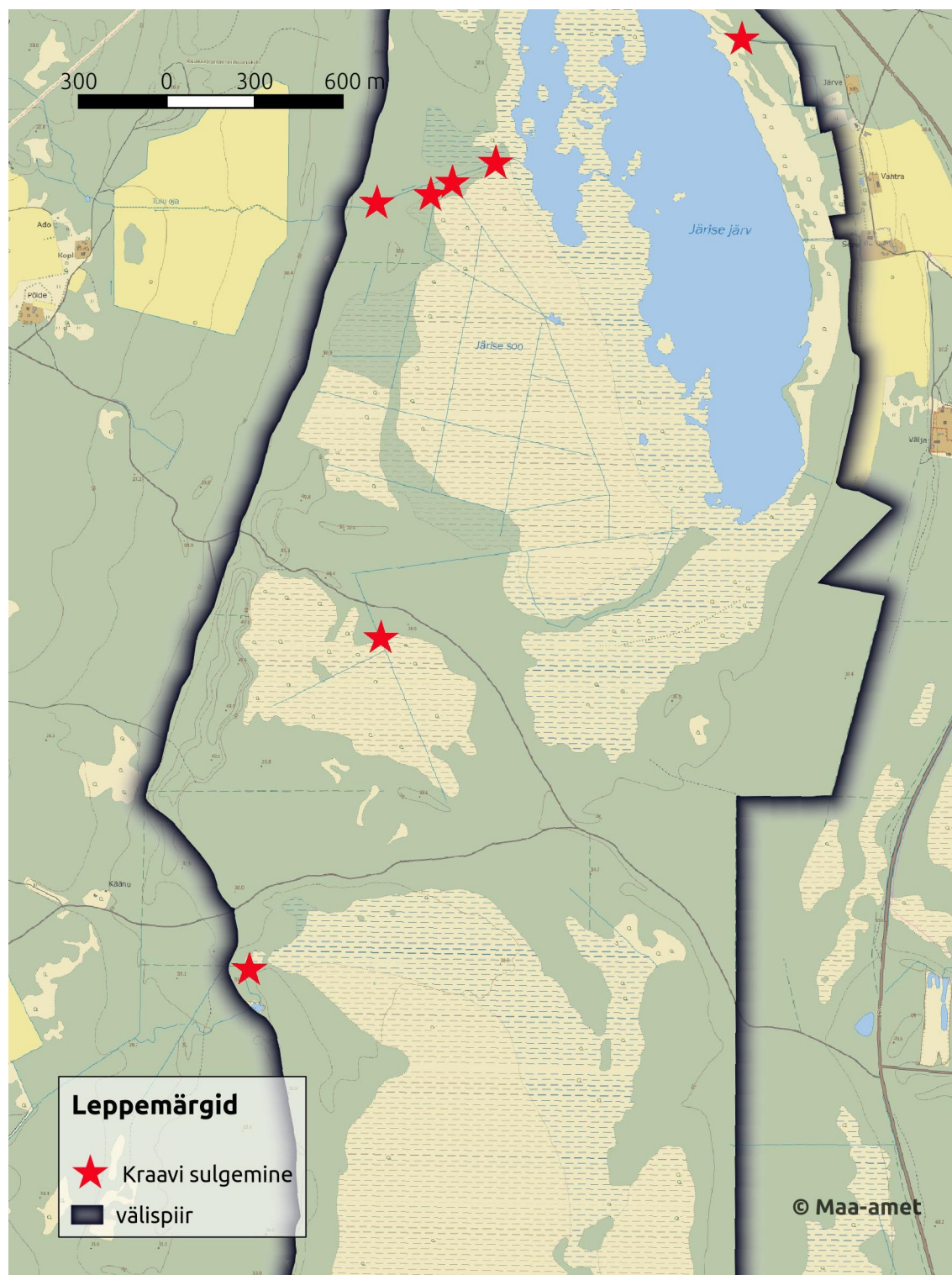
Kaitse-eesmärkide hulgast tuleb välja arvata siin mitte leiduvad elupaigatüübid **puisniidud** (6530*) ja **rohunditerikkad kuusikud** (9050).

Lisa 4. JÄRISE HOIUALA KAITSEALUSED LIIGID

Liiginimi est	Liiginimi lad	kat	LiD I lisa	KE
Hüüp	<i>Botaurus stellaris</i>	II		
Laululuik	<i>Cygnus cygnus</i>	II		jah
Roo-loorkull	<i>Circus aeruginosus</i>	III		jah
Raudkull	<i>Accipiter nisus</i>	III		
Teder	<i>Tetrao tetrax</i>	III		jah
Sookurg	<i>Grus grus</i>	III		jah
Rüüt	<i>Pluvialis apricaria</i>	III		
Suurkoovitaja	<i>Numenius arquata</i>	III		jah
Punajalg-tilder	<i>Tringa totanus</i>	III		jah
Õõnetuvi	<i>Columba oenas</i>	III		
Karvasjalg-kakk	<i>Aegolius funereus</i>	II		jah
Öösorr	<i>Caprimulgus europaeus</i>	III		
Musträhn	<i>Dryocopus martius</i>	III		jah
Nõmmelõoke	<i>Lullula arborea</i>	III		
Hoburästas	<i>Turdus viscivorus</i>	III		jah
Väike-kärbsenäpp	<i>Ficedula parva</i>	III		
Punaselg-õgija	<i>Lanius collurio</i>	III		
Hallõgija	<i>Lanius excubitor</i>	III		

Liiginimi est	Liiginimi lad	kat	LiD I lisa	KE
Lääne-mõõkrohi	<i>Cladium mariscus</i>	III		
Kahkjaspunane sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	III		
Soo-neiuvaip	<i>Epipactis palustris</i>	III		
Harilik käoraamat	<i>Gymnadenia conopsea</i>	III		
Harilik porss	<i>Myrica gale</i>	III		
Kahelehine käokeel	<i>Platanthera bifolia</i>	III		
Rohekas käokeel	<i>Platanthera chlorantha</i>	III		

LISA 5. VEEREŽIIMI TAASTAMISEKS VAJALIK KRAAVIDE SULGEMINE

(Aluskaart: Maa-amet)

LISA 6. JÄRISE HOIUALA VÄLISMÄRGISTUS

(Aluskaart: Maa-amet)

Järise hoiuala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamise koosolek

PROTOKOLL

Mustjala vallamaja 13.11.2014

Algus kell 11.00, lõpp kell 11.45

Juhatas: Marii Aksiim, Keskkonnaameti (KeA) Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist

Protokollis: Heikki Luhamaa OÜ Neppaja, kaitsekorralduskava koostaja

Võtsid osa:

Marko Trave, Aasar Ligi, Meelis Meelis Unuk, Hilja Kalvet, Virve Jürgenson, Valdur Raapu, Aime Raapu, Ain Jürgenson, Marit Kallas, Laik Mailis, Kalle Kooter, Allar Liiv (vt registreerimislehte)

1. Sissejuhatus ja tervitussõnad: Marii Aksiim (MA)

Tegi sissejuhatuses ala kaitsekorralduskava (KKK) koostamise. Selgitas kaitse-eeskirja ja kaitsekorralduskava olemust ja nendevahelisi erinevusi. KKK-de koostamise tellijaks on KeA, koostajaks OÜ Neppaja, Heikki Luhamaa ning rahastajaks Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF).

2. KKK koostamisest: Heikki Luhamaa (HL)

Tutvustas Järise hoiuala, andis ülevaate selle väärtustest ning kaitsekorralduskavas planeeritud tegevustest.

3. Arutelu

Marko Trave (MT): Ei saa nõus olla, et kõik metsaalad on planeeritud raiekeeluga.

HL: Osad elupaigatüübid on märgitud potentsiaalsete aladena, kus kujuneb välja sobilik kooslus 30 aasta perspektiivis. Kui nüüd raiuma hakata, siis hävitame ka selle potentsiaali ja sinna ei kujuneks üldse kooslust.

MT: Seal on palju istutatud metsi, vanusega 30-50 aastat ja täiusega 0,9-1,0. Need ei vasta kindlasti elupaigatüüpidele. Selliseid alasid on umbes 50 hektarit ja sooviksime neis teha harvendusraied. Eesmärgiks on viia täius madalamaks, misjärel saaks nad jätta looduslikule arengule. Hetkel hakkab liiga tihe puistu ise noorena surema ja seal ei kujunegi normaalset vana metsa. /Annab üle selliste alade paiknemise kaardi/

HL: Kui tegemist istutatud noorte metsadega, siis ühekordne harvendusraie on võimalik. Võrdlen neid alasid elupaigainventuuride andmetega ja koordineerime KeA'ga kas neis on võimalik raiuda või mitte.

Otsustati:

1. Küsimused ja ettepanekud KKK-de kohta saata kirjalikult Heikki Luhamaale (e-post heikki.luhamaa@eesti.ee) või Marii Aksiimile (e-post marii.aksiim@keskkonnaamet.ee).
2. Heikki Luhamaa kontrollib RMK poolsed soovid raiumise kohta ning viib võimalusel sisse täiendused KKKsse.

/allkirjastatud digitaalselt/

Marii Aksiim

koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Heikki Luhamaa

protokollija